

ThS. NGUYỄN ANH MINH
(Sưu tầm và tuyển chọn)

Chuyện kể và những bức thư **BÁC HỒ** **GỬI THIẾU NIÊN, NHI ĐỒNG**

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

ThS. NGUYỄN ANH MINH
(Sưu tầm và tuyển chọn)

CHUYỆN KỂ VÀ NHỮNG BỨC THƯ BÁC HỒ
GỬI THIẾU NIÊN, NHI ĐỒNG

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ
THẬT
HÀ NỘI - 2012

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Chủ tịch Hồ Chí Minh - Lãnh tụ vĩ đại của giai cấp công nhân và của dân tộc Việt Nam; Anh hùng giải phóng dân tộc; danh nhân văn hóa thế giới. Cả cuộc đời hoạt động cách mạng của mình, Người đã trải qua bao gian nan, vất vả; hết lòng phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân.

Sinh thời, Người luôn dành cho thế hệ măng non của nước nhà những tình cảm đặc biệt, rất ân cần, cụ thể và gần gũi với thực tế. Trong trái tim nhân hậu của vị cha già dân tộc, ở giai đoạn nào của cuộc cách mạng, trẻ em cũng luôn là lớp công dân được Bác dành sự quan tâm sâu sát và mong mỏi “các em mai sau lớn lên thành những người dân xứng đáng với nước độc lập, tự do”. Với ý nghĩa đó, những bức thư Người gửi nhân dịp khai trường, mỗi dịp trung thu, những bài nói, bài phát biểu về nhiệm vụ chăm sóc thiếu niên, nhi đồng; về nhiệm vụ và sự góp sức của các đội viên thiếu niên, nhi đồng, những món quà tặng đầy ý nghĩa của Người dành cho các cháu thiếu niên, nhi đồng, v.v. luôn ân tình, thấm đậm chủ nghĩa nhân văn.

Sau khi Cách mạng Tháng Tám thành công, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặt niềm tin, hy vọng rất nhiều ở thế hệ tương lai của nước nhà, sự quan tâm của Người đối với thiếu niên, nhi đồng gắn liền với những trăn trở về tương lai của dân tộc, của đất nước. Không chỉ quan tâm đến việc giáo dục, dạy dỗ thế hệ măng non, dù bận công việc quốc gia, Người vẫn không quên *Tết Trung thu* độc lập đầu tiên của các cháu và viết rằng: “Trung thu này, Già Hồ không có gì gửi tặng các em. Chỉ gửi tặng các em một trăm cái hôn thân ái”.

Chủ tịch Hồ Chí Minh của chúng ta là thế đó, bởi theo Người, bao năm bôn ba vất vả, xông pha chiến đấu mục đích cuối cùng là làm cho nước nhà được độc lập, trẻ em được sống trong hòa bình, ấm no và hạnh phúc.

Hướng tới kỷ niệm 122 năm Ngày sinh của Người và đẩy mạnh việc thực hiện học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật xuất bản cuốn sách *Chuyện kể và những bức thư Bác Hồ gửi thiếu niên, nhi đồng* do ThS. Nguyễn Anh Minh (Khu di tích Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch) sưu tầm và tuyển chọn.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách với bạn đọc.

Tháng 2 năm 2012

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
– SỰ THẬT

PHẦN I

NHỮNG BỨC THƯ CỦA BÁC HỒ GỬI THIẾU NIÊN, NHI ĐỒNG

NĂM 1945

**THƯ GỬI THIẾU NHI VIỆT NAM ĐÊM TRUNG
THU ĐẦU TIÊN CỦA NƯỚC VIỆT NAM DÂN
CHỦ CỘNG HÒA**

Các em,

Đây là Hồ Chí Minh nói chuyện với các em. Hôm nay các em vui chơi, vui chơi một cách có đoàn kết, có tổ chức. Như thế là tốt lắm. Hôm nay Tết Trung thu là của các em. Mà cũng là một cuộc biểu tình của các em để tỏ lòng yêu nước và để ủng hộ nền độc lập.

Các em phải ngoan, ở nhà phải nghe lời bố mẹ, đi học phải siêng năng; đối với bầu bạn phải yêu kính. Các em phải thương yêu nước ta. Mong các em mai sau lớn lên thành những người dân xứng đáng với nước độc lập tự do.

Các em có hứa với tôi như thế không? Tôi không có gì biếu các em, chỉ có thể đem cho mỗi

đoàn các em một cái ảnh; các đại biểu sẽ đưa cho các em.

Cám ơn các em! Hôn các em nhé!

Trước khi các em đi phá cỗ vui vẻ, chúng ta cùng nhau hô hai khẩu hiệu:

Trẻ em Việt Nam sung sướng!

Việt Nam độc lập muôn năm!

Chào các em,
Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.4, tr.26.

THƯ GỬI CÁC HỌC SINH

Các em học sinh,

Ngày hôm nay là ngày khai trường đầu tiên ở nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Tôi đã tưởng tượng thấy trước mắt cái cảnh nhộn nhịp tưng bừng của ngày tựu trường ở khắp các nơi. Các em hết thầy đều vui vẻ vì sau mấy tháng nghỉ học, sau bao nhiêu cuộc chuyển biến khác thường, các em lại được gặp thầy gặp bạn. Nhưng sung sướng hơn nữa, từ giờ phút này giờ đi các em bắt đầu được nhận một nền giáo dục hoàn toàn Việt Nam. Trước đây, cha anh các em, và mới năm ngoái cả các em nữa, đã phải chịu nhận một nền học vắn nô lệ, nghĩa là nó chỉ đào tạo nên những kẻ làm tay sai, làm tôi tớ cho một bọn thực dân người Pháp. Ngày nay, các em được cái may mắn hơn cha anh là được hấp thụ một nền giáo dục của một nước độc lập, một nền giáo dục nó sẽ đào tạo các em nên những người công dân hữu ích cho nước Việt Nam, một nền giáo dục làm phát triển hoàn toàn những năng lực sẵn có của các em.

Các em được hưởng sự may mắn đó là nhờ sự hy sinh của biết bao nhiêu đồng bào các em. Vậy các em nghĩ sao? Các em phải làm thế nào để đền bù lại công lao của người khác đã không tiếc thân và tiếc của để chiếm lại nền độc lập cho nước nhà.

Các em hãy nghe lời tôi, lời của một người anh lớn lúc nào cũng ân cần mong mỏi cho các em được giỏi giang. Trong năm học tới đây, các em hãy cố gắng, siêng năng học tập, ngoan ngoãn, nghe thầy, yêu bạn. Sau 80 năm giời nô lệ làm cho nước nhà bị yếu hèn, ngày nay chúng ta cần phải xây dựng lại cơ đồ mà tổ tiên đã để lại cho chúng ta, làm sao cho chúng ta theo kịp các nước khác trên hoàn cầu. Trong công cuộc kiến thiết đó, nước nhà trông mong chờ đợi ở các em rất nhiều. Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em.

Đôi riêng với các em lớn, tôi khuyên thêm một điều này: Chúng ta đã đánh đuổi bọn thực dân, chúng ta đã giành được độc lập. Nhưng giặc Pháp còn lăm le quay lại. Chúng ỷ vào kẻ khác mạnh hơn mà gây sự với ta. Tất nhiên chúng sẽ bị bại, vì tất cả quốc dân ta đoàn kết chặt chẽ và một lòng chiến đấu cho giang sơn Tổ quốc. Phải

sẵn sàng mà chống quân giặc cướp nước, đây là bổn phận của mỗi công dân. Các em lớn chưa hẳn đến tuổi phải gánh công việc nặng nhọc ấy, nhưng các em cũng nên, ngoài giờ học ở trường, tham gia vào các Hội cứu quốc để tập luyện thêm cho quen với đời sống chiến sĩ và để giúp đỡ một vài việc nhẹ nhàng trong cuộc phòng thủ đất nước.

Tôi đã thành thực khuyên nhủ các em. Mong rằng những lời của tôi được các em luôn luôn ghi nhớ.

Ngày hôm nay, nhân buổi tựu trường của các em, tôi chỉ biết chúc các em một năm đầy vui vẻ và đầy kết quả tốt đẹp.

Chào các em thân yêu
Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.4, tr.34-35.

THƯ GỬI BÁO *THIẾU SINH*

Gửi báo *Thiếu sinh*,

Báo trẻ em đã ra đời. Báo đó là báo của trẻ em, vậy các em nên giúp cho báo: Gửi tin tức, tranh vẽ và viết bài cho báo.

Nên đọc cho trẻ em chưa biết chữ nghe. Nên làm cho báo phát triển.

Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.4, tr.39.

NĂM 1946

GỬI THANH NIÊN VÀ NHI ĐỒNG TOÀN QUỐC NHÂN DỊP TẾT SẮP ĐẾN

Hỡi thanh niên và nhi đồng yêu quý!

Một năm khởi đầu từ mùa Xuân. Một đời khởi đầu từ tuổi trẻ. Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội.

Vậy qua năm mới, các cháu phải xung phong thực hành “đời sống mới”.

Đời sống mới là:

- Hăng hái, kiên quyết, không sợ khó, không sợ khổ.

- Phải siêng học, phải siêng làm, phải tiết kiệm.

- Việc nên làm (như ủng hộ kháng chiến, tăng gia sản xuất) thì ta không chờ ai nhắc nhở.

- Việc nên tránh (như tự tư tự lợi) thì ta không đợi ai ngăn ngừa.

Năm mới, chúng ta thực hành đời sống mới để trở nên những công dân mới, xứng đáng với nước

Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.
Việt Nam độc lập muôn năm!

Tháng 1 năm 1946

Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.4, tr.194.

THƯ GỬI CÁC CHÁU THIẾU NHI

Cùng các cháu nhi đồng và thiếu niên yêu quý,

Bác đi Pháp mấy tháng. Nhớ các cháu luôn luôn. Chắc các cháu cũng luôn luôn nhớ Bác.

Khi Bác về đến Tổ quốc, từ Hải Phòng đến Hà Nội, các cháu mang nhau đi đón Bác, có lẽ hơn mười vạn cháu. Tay cầm cờ đỏ sao vàng, đứng chật hai bên đường, hai bên bờ ruộng. Reo cười ca hát, vui vẻ như một đàn chim.

Bác thấy cháu nào cũng mặt mũi vui tươi, áo quần sạch sẽ.

Hỏi, thì cháu nào cũng biết chữ quốc ngữ. Bác mừng lắm. Nay Bác viết mấy chữ, để cảm ơn các cháu và khuyên các cháu:

1. Phải siêng học,
2. Phải giữ sạch sẽ,
3. Phải giữ kỷ luật,
4. Phải làm theo đời sống mới,
5. Phải thương yêu giúp đỡ cha mẹ anh em.

Bác lại nói cho các cháu biết rằng: Anh em nhi đồng Pháp có gửi lời hỏi thăm các cháu.

Thân ái

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,

Hà Nội, 2011, t.4, tr.472.

NĂM 1947

GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG CẢ NƯỚC

Tết Trung thu là của các cháu. Trăng Thu soi xuống các cháu êm ái như một người mẹ lành.

Nhưng trong thời kỳ nô lệ, các cháu không được ăn Tết Trung thu.

Từ ngày nước ta được độc lập, các cháu được ăn Tết Trung thu vui vẻ.

Năm nay vì thực dân hung ác, muốn cướp nước ta, chúng ta phải ra sức kháng chiến để giữ lấy Tổ quốc, để các cháu khỏi phải làm nô lệ. Người lớn kháng chiến, trẻ con cũng kháng chiến.

Vì vậy năm nay nhiều cháu xa cha rời mẹ, tản cư đến núi đỏ rừng xanh. Nhiều cháu chịu khó nhọc hăng hái giúp việc các anh trong bộ đội. Các cháu ở hậu phương, thấy đồng bào hy sinh cực khổ, không nỡ ăn Tết Trung thu vui sướng một mình.

Thấy các cháu không được ăn Tết, lòng Bác rất áy náy, và thêm căm giận bọn thực dân phản động

Pháp. Chắc các cháu cũng vậy nhỉ?

Bác hứa với các cháu: Các bác, các chú, toàn cả đồng bào, sẽ ra sức tranh đấu, để sớm đuổi bọn thực dân phản động, để trường kỳ kháng chiến sớm thắng lợi, thống nhất độc lập sớm thành công, để các cháu được ăn Tết Trung thu vui vẻ như năm kia, năm ngoái. Và Bác sẽ ăn Tết vui vẻ với các cháu, gửi kẹo bánh cho các cháu.

Bác khuyên các cháu ra sức học hành, làm việc. Năm nay chúng ta không ăn Tết, năm sau chúng ta sẽ ăn Tết linh đình hơn.

Bác hôn các cháu
Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.5, tr.251-252.

THƯ GỬI NHI ĐỒNG TOÀN QUỐC NHÂN DỊP KỶ NIỆM CÁCH MẠNG THÁNG TÁM

Hỡi các cháu yêu quý!

Ngày kỷ niệm Cách mạng Tháng Tám, các cháu cũng phải có phần chứ nhỉ. Vậy Bác gửi cho các cháu lời chào thân ái.

Trong cuộc Cách mạng Tháng Tám, và trong cuộc kháng chiến bây giờ đã cho nhiều cháu tham gia.

Từ Nam đến Bắc có nhiều nhi đồng đã oanh liệt hy sinh cho Tổ quốc, có nhiều nhi đồng bị địch giết hại một cách thảm thương. Bác cùng các cháu, ta kính cẩn nghiêng mình trước linh hồn các liệt sĩ thiếu niên đó.

Vì thực dân hung ác mà có nhiều nhi đồng lạc cha rời mẹ, có nhiều nhi đồng phải tản cư đến chỗ núi rậm rừng xanh. Đối với những nhi đồng đó, Bác cùng các cháu, ta phải hết sức thương yêu, tìm cách giúp đỡ.

Bác rất vui lòng biết rằng: nhiều cháu đã hăng hái giúp việc trong các bộ đội và dân quân.

Nhiều cháu đã tổ chức tăng gia sản xuất, trồng lúa, trồng ngô, nuôi gà, nuôi vịt (nhì đồng Hải Phòng). Nhiều cháu vào tuyên truyền xung phong (như nhì đồng Quảng Yên). Nhiều cháu giúp việc bình dân học vụ (nhì đồng nhiều nơi đã làm như thế).

Còn cháu nào cũng biết siêng học, siêng làm, biết ăn ở sạch sẽ, biết giữ kỷ luật, lễ phép, thế là tốt lắm. Bác khuyên các cháu gắng sức thêm. Việc gì có ích cho kháng chiến, có ích cho Tổ quốc thì các cháu nên gắng sức làm. Làm được bao nhiêu tốt bấy nhiêu. Tuổi các cháu còn nhỏ, thì các cháu làm những công việc nhỏ. Nhiều công việc nhỏ cộng lại thành công việc to. Bác mong các cháu làm việc và học hành, cho xứng đáng là nhì đồng của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà, thống nhất và độc lập.

Bác hôn tất cả các cháu
Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.5, tr.223-224.

NĂM 1948

THƯ KHEN CHÁU ĐẶNG PHÚC HẢI

*Gửi cháu Đặng Phúc Hải,
Liên lạc viên huyện đội Kim Môn¹
Cháu Hải,*

Bác rất vui lòng biết rằng: Trong trận đánh giặc ở Kim Môn, ngày 26 tháng 3 năm 1948, gặp một hoàn cảnh rất khó khăn nguy hiểm, cháu đã rất trấn tĩnh, giết được 3 tên địch. Do đó mà giải vây cho một số anh em.

Bác gửi lời thân ái khen cháu và tặng cho cháu cái tên vinh dự là: *Nhi đồng anh hùng*.

Đồng thời Bác khuyên cháu chớ vì được khen thưởng mà kiêu ngạo tự đắc. Cháu phải khiêm tốn hơn, phải ra sức học tập thêm, phải cố gắng để lập công thêm trong cuộc luyện quân lập

1. Nay thuộc tỉnh Hải Dương.

công mới (trong phong trào *Thi đua ái quốc*).
Như thế mới thật xứng đáng là cháu yêu của
Bác.

Bác hôn cháu!
Tháng 6 năm 1948
Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.5, tr.574.

THƯ GỬI NHỊ ĐỒNG YÊN BÁI

Gửi các cháu nhi đồng tỉnh Yên Bái,

Bác rất vui lòng nhận được thư các cháu. Và biết rằng: Văn Trấn, Trấn Yên, Lục Yên có đến 7.500 cháu đã tổ chức do 200 anh phụ trách. Chừng 4.800 cháu đã biết chữ, thế là tốt. Nhưng còn 2.700 cháu “chưa biết chữ”.

Trong cuộc “Thi đua ái quốc”, Bác mong các cháu trong năm nay làm cho được hai việc: Gắng tổ chức 10.000 cháu và cháu nào cũng cố học cho biết chữ.

Bác hôn các cháu
Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.5, tr.587.

THƯ GỬI TRẠI NHI ĐỒNG NGHỆ THUẬT I

Gửi nhi đồng Nghệ thuật,

Những bài nhạc, bài ca các cháu gửi, Bác đều nhận được cả. Bác nhớ đã trả lời rồi. Nay nhận được thư các cháu mới gửi, biết các cháu đều tham gia Thi đua ái quốc. Bác rất vui lòng. Bác khuyên các cháu luôn luôn cố gắng cho tiến bộ và chúc các cháu luôn mạnh khỏe.

Bác hôn các cháu.

Tháng 8 năm 1948
Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.5, tr.600.

THƯ GỬI NAM NỮ THANH NIÊN VÀ NHI ĐỒNG NAM BỘ

*Gửi các cháu nam nữ thanh niên và nhi đồng
Nam Bộ,*

Các cháu yêu mến,

Nhân dịp phái đoàn Chính phủ vào Nam, Bác gửi lời thân ái thăm các cháu.

Vì giao thông khó khăn, Bác cháu ta ít có thư từ đi lại. Tuy vậy, Bác luôn luôn nghĩ đến các cháu. Bác muốn biết các cháu học hành thế nào, sinh hoạt thế nào, tranh đấu thế nào...

Trong phong trào *Thi đua ái quốc* này, Bác mong các cháu sẽ cùng với thanh niên và nhi đồng toàn quốc, hăng hái xung phong. Các cháu phải dũng cảm tiến lên, làm cho xứng đáng là con cháu của Phù Đổng Vương, của Trần Quốc Toản. Cho xứng đáng là thanh niên và nhi đồng của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà thống nhất và độc lập.

Bác chờ đợi thư của các cháu báo cáo cho Bác biết những sự tiến bộ và những thành tích vẻ vang của các cháu.

Ngày 15 tháng 9 năm 1948

Bác hôn các cháu

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.5, tr.616.

NĂM 1949

THƯ CHÚC TẾT CÁC CHÁU NHI ĐỒNG TOÀN QUỐC

Các cháu yêu quý,

Tết này là Tết kháng chiến thứ ba của các cháu. Tết kháng chiến thứ tư của các cháu miền Nam.

Các cháu đã lớn thêm ba, bốn tuổi. Trong những năm vừa qua, các cháu khổ sở, nhưng các cháu tiến bộ nhiều.

Có những cháu đã oanh liệt hy sinh cho Tổ quốc, nước Pháp chỉ có hai em Bara và Viala hy sinh cho Cách mạng 1789. Nước ta có hàng trăm em oanh liệt như Bara và Viala.

Có những cháu đã lập chiến công, đã được thưởng Huân chương.

Có hàng nghìn cháu giúp việc rất hăng hái cho các bộ đội và các cơ quan.

Toàn thể các cháu đều sốt sắng tham gia *Thi đua ái quốc*. 95 phần trăm các cháu từ bảy, tám

tuổi trở lên đều biết đọc, biết viết.

Các cháu đã xứng đáng là dòng dõi Phù Đổng Thiên Vương, Trần Quốc Toản. Bác rất bằng lòng các cháu.

Tết này, có lẽ các cháu không có bánh chưng con, áo mới, và pháo. Nhưng các cháu vẫn vui. Vui vì các cháu tiết kiệm bánh con, áo đẹp để giúp các chiến sĩ. Còn thể cho pháo, thì các cháu nghe những tiếng súng bộ đội ta đang bắn giặc ở tiền phương. Vui vì các cháu biết năm nay kháng chiến gần đến thắng lợi.

Năm mới, Bác chúc các cháu vui vẻ, mạnh khoẻ, và tiến bộ nhiều hơn năm ngoái.

Bác không có quà Tết biếu các cháu, Bác chỉ gửi các cháu nhiều cái hôn.

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.6, tr.29-30.

THƯ GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG ĐỘI THANH BÌNH (TỔ YS – 65)

Cảm ơn các cháu đã gửi thư cho Bác. Bác mong các cháu *thi đua nhau*: Hoạt động, lập công, học tập. Bác luôn luôn nhớ các cháu và theo dõi công việc của các cháu. Các cháu cố gắng lên. Ngày Bác cháu ta gặp nhau vui vẻ không xa đâu, vì ngày ta hoàn toàn thắng lợi sắp đến gần.

Bác hôn các cháu

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.6, tr.74.

THƯ GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG

Nhân dịp kỷ niệm Cách mạng Tháng Tám và Quốc khánh Độc lập, chắc các cháu đều mong nghe Bác nói chuyện. Vậy Bác kể tóm tắt cho các cháu nghe.

Hơn tám mươi năm qua, giặc Pháp cướp nước ta. Rồi chúng cùng bọn vua chúa đè nén bóc lột đồng bào ta, tù đầy chém giết những người cách mạng ta, ngăn trở hạn chế nhi đồng ta học hành.

Nhiều lần đồng bào ta nổi lên chống giặc Pháp. Nhưng đến Tháng Tám năm 1945, vì đồng bào ta từ già đến trẻ đều đoàn kết thành một khối, cho nên Cách mạng đã thành công. Đuổi hết giặc thực dân, đánh đổ bọn vua chúa, lập nên nước Việt Nam độc lập, dân chủ cộng hoà. Nhân dân đều được tự do hạnh phúc. Nhi đồng được tự do học hành.

Nước ta vừa độc lập, thì giặc Pháp trở lại đánh ta, mong cướp nước ta một lần nữa.

Vì vậy ta phải đánh giặc Pháp để giữ lấy độc lập của ta. Nhờ Vệ quốc quân và dân quân du kích ta dũng cảm, nhờ đồng bào ta đoàn kết, mà không

bao lâu nữa, ta sẽ đánh tan giặc Pháp và bù nhìn, tranh lại thống nhất và độc lập thật sự.

Trong những năm kháng chiến, các cháu cực khổ, nhưng các cháu cũng tiến bộ khá nhiều. Cháu nào cũng hăng hái thi đua học hành, giúp đỡ các công việc, ủng hộ quân đội ta, cháu nào cũng biết yêu nước, ghét giặc Pháp và bù nhìn. Cháu nào cũng ngoan.

Các cháu biết rằng: Nay các anh, các chị, các bác đang hy sinh chiến đấu, là cốt để cho các cháu khỏi phải làm nô lệ, được no ấm và tự do.

Ngày nay, người lớn kháng chiến để tranh lại độc lập thì mai sau các cháu phải giữ vững nền độc lập của ta. Vì vậy, các cháu phải cố gắng thi đua học tập và làm việc hơn nữa.

Chắc các cháu đều gắng làm được như lời Bác dặn nhỉ.

Bác hôn các cháu và cùng các cháu hô to:

Nhi đồng Việt Nam thi đua yêu nước và học tập!

Kháng chiến nhất định thắng lợi!

Việt Nam thống nhất và độc lập muôn năm!

Ngày 19 tháng 8 năm 1949

Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.6, tr.182-183.

THƯ GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG NHÂN DỊP TẾT TRUNG THU

Các cháu yêu quý!

Nhân dịp Tết Trung thu, Bác gửi lời thân ái chúc các cháu vui vẻ. Lần này là Trung thu kháng chiến thứ ba của các cháu.

Vì chúng ta kháng chiến đã ba năm, thức gì cũng hơi thiếu thốn hơn trước, cho nên có lẽ Trung thu này các cháu cũng ít bánh quà hơn năm ngoái.

Nhưng Bác chắc các cháu vui hơn. Một là vì các cháu đều biết rằng càng khó khăn là ta càng gần ngày thắng lợi. Hai là vì năm nay các cháu tiến bộ hơn năm ngoái, về mặt thi đua học hành cũng vậy, về mặt tham gia kháng chiến cũng vậy. Thí dụ: Có những cháu đã xung phong phá tàu bay của giặc như ở Trung Bộ. Có những cháu đã xung phong giết mìn giết giặc ở Trung du. Có cháu thi đua đóng đăm phụ kháng chiến như ở nhiều nơi, v.v..

Trung thu năm nay, Bác cũng chưa có quà gì biếu các cháu. Nhưng chắc rằng năm sau, các

cháu sẽ có Tết Trung thu linh đình là Tết Trung thu kháng chiến hoàn toàn thắng lợi.

Bác gửi các cháu nhiều cái hôn.

Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.6, tr.235.

THƯ GỬI HỘI NGHỊ CÁN BỘ PHỤ TRÁCH NHÌ ĐỒNG

Gửi Hội nghị cán bộ phụ trách nhì đồng,

Nhân dịp Hội nghị, tôi gửi lời thân ái chúc các cô, các chú mạnh khoẻ và Hội nghị có kết quả tốt. Sau đây là vài ý kiến để giúp các bạn thảo luận:

- Cách dạy trẻ, cần làm cho chúng biết: Yêu Tổ quốc, thương đồng bào, chuộng lao động, giữ kỷ luật, biết vệ sinh, học văn hoá.

- Đồng thời phải giữ toàn vẹn cái tính vui vẻ, hoạt bát, tự nhiên, tự động, trẻ trung của chúng (chớ nên làm cho chúng hoá ra những “người già sớm”. Nhiều thư các cháu gửi cho Bác Hồ, viết như người lớn viết; đó là một triệu chứng già sớm nên tránh).

- Trong lúc học, cũng cần cho chúng vui, trong lúc vui cũng cần làm cho chúng học. Ở trong nhà, ở trường học, ở xã hội, chúng đều vui đều học. Muốn vậy thì các ban phụ trách nhì đồng cần phải liên lạc mật thiết với cha mẹ và thầy cô giáo của nhì đồng.

- Ngày nay chúng là nhi đồng, 11 năm sau chúng sẽ là công dân, cán bộ. Vì vậy, Chính phủ, các đoàn thể, và tất cả các đồng bào có trách nhiệm giúp sức vào việc giáo dục nhi đồng. Công việc ấy phụ nữ và thanh niên phải là người phụ trách chính, nhất là *thanh niên*.

- Giáo dục nhi đồng là một khoa học. Vậy các bạn phải cố gắng học tập, nghiên cứu, trao đổi kinh nghiệm, để tiến bộ mãi. Nhất là phải làm kiểu mẫu trong mọi việc. Như vậy, thì các bạn sẽ thành công.

Chào thân ái và quyết thắng

Tháng 11 năm 1949

Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.6, tr.250-251.

NĂM 1950

**THƯ GỬI THIẾU NHI TOÀN QUỐC NHÂN
NGÀY 1-6-1950**

Các cháu yêu quý,

Ngày 1 - 6 là ngày của các cháu bé khắp cả các nước trên thế giới.

Đáng lẽ tất cả các cháu đều được no ấm, được vui chơi, được học hành như con trẻ ở Liên Xô.

Song ở các nước tư bản, cha mẹ là người lao động, bị bóc lột, thì con trẻ cũng bị bóc lột, phải chịu cực chịu khổ.

Ví dụ: Mỹ là một nước nhiều tiền bạc nhất, có những nhà đại phú, ngồi mát ăn bát vàng. Nhưng con nhà lao động thì lên 5 lên 6 tuổi đã phải đi làm thuê làm mướn.

Ở nước Việt Nam ta, thì vì giặc Pháp gây ra chiến tranh, chúng nó đốt nhà, giết người, cướp của. Vì vậy, người lớn phải kháng chiến, trẻ con cũng phải kháng chiến.

Bác thương các cháu lắm. Bác hứa với các

cháu rằng: đến ngày đánh đuổi hết giặc Pháp, kháng chiến thành công, thì Bác cùng Chính phủ và các đoàn thể cũng cố gắng làm cho các cháu đều được no ấm, đều được vui chơi, đều được học hành, đều được sung sướng.

Bác mong các cháu ngoan ngoãn. Bác chúc các cháu mạnh khỏe. Bác gửi các cháu nhiều cái hôn.

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.6, tr.388.

THƯ GỬI NHỊ ĐỒNG TOÀN QUỐC DỊP TẾT TRUNG THU

Cùng các cháu yêu quý,

Lại một Tết Trung thu kháng chiến.

Các cháu có biết Trung thu này khác với Trung thu trước như thế nào không?

Bác nói cho các cháu nghe nhé:

Trung thu này, vì nhân dân *Trung Quốc* đã hoàn toàn đánh thắng đế quốc Mỹ và phản động Quốc dân Đảng, nên nhi đồng *Trung Quốc* đã bắt đầu hưởng hạnh phúc của nền dân chủ mới.

Trung thu này, nhân dân *Triều Tiên* đang ra sức đánh đế quốc Mỹ. Nhi đồng *Triều Tiên* cũng hăng hái tham gia kháng chiến.

Trung thu này, ở Việt Nam ta, nhiều cháu năm kia viết thư khoe với Bác, Trung thu bánh khéo, đèn đẹp, thì nay viết thư khoe với Bác đã vào bộ đội, đánh giặc, lập công. Nhiều cháu năm kia là những giao thông viên loắt choắt, thì năm nay đã thành những cán bộ đường hoàng. Nhiều cháu

năm kia còn rất thơ ấu, năm nay báo cáo với Bác đang thi đua học hành và tăng gia sản xuất.

Trung thu này, các cháu tiên bộ nhiều, cũng như kháng chiến ta tiến bộ nhiều.

Trung thu này, các cháu ở vùng tạm bị địch chiếm, thì ăn Tết ngậm ngùi dưới gót sắt hung tàn của giặc Pháp và bù nhìn. Các cháu ở vùng tự do, nơi thì ăn Tết sung sướng, nhưng cũng có nơi thì ăn Tết dưới bom đạn của quân thù.

Nhưng Bác chắc rằng: Bất kỳ ở đâu, tinh thần các cháu cũng đều hăng hái vui vẻ. Vì các cháu đều biết rằng: giặc Pháp và phản động Mỹ không thể ăn cướp ông trăng Trung thu của các cháu. Cũng như chúng nó không thể ngăn trở cuộc thắng lợi của kháng chiến ta. Vì các cháu đều chắc rằng kháng chiến nhất định thắng lợi, và đến ngày kháng chiến thắng lợi, thì Bác cháu ta sẽ cùng nhau ăn những cái Tết Trung thu rất vui vẻ, sung sướng tung bừng.

Bác thân ái gửi các cháu nhiều cái hôn.

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.6, tr.448-449.

NĂM 1951

THƯ GỬI HỌC SINH TRƯỜNG VIỆT BẮC

Gửi các cháu học sinh trường Việt Bắc,

Biết các cháu nhin ăn, quét chợ, hái củi, bán bánh tiết kiệm dành dụm được 216.445 đồng mua công trái, Bác rất cảm động. Bác gửi lời thân ái khen ngợi lòng các cháu nông nân yêu nước.

Việc các cháu đã xung phong làm, thì chắc học sinh các trường khác cũng sẽ làm được. Số tiền tuy nhỏ nhưng các cháu học sinh ra sức lao động để lấy tiền mua công trái thì có ý nghĩa to.

Bác muốn biết: các cháu

- Sinh hoạt thế nào,
- Học tập thế nào,
- Sức khỏe thế nào,
- Thi đua thế nào,
- Tăng gia sản xuất thế nào?

Bác gửi lời thăm các thầy giáo và cha mẹ các cháu và gửi các cháu nhiều cái hôn.

Ngày 10 tháng 5 năm 1951

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.7, tr.78.

THƯ GỬI NHI ĐỒNG TOÀN QUỐC NHÂN NGÀY QUỐC TẾ THIẾU NHI

Thân ái gửi các cháu nhi đồng toàn quốc,

Mùng 1 tháng trước là ngày Lao động quốc tế.

Mùng 1 tháng này là ngày *Nhi đồng quốc tế*.

Ngày 1 - 5 là ngày mà tất cả những người lao động trong thế giới tỏ rõ tình đoàn kết và sức đấu tranh của mình.

Ngày 1 - 6 là ngày của các cháu nhi đồng trong thế giới tỏ tình đoàn kết và sức đấu tranh của mình. Mà những người lớn thì tỏ tình yêu quý nhi đồng và đấu tranh để bảo vệ quyền lợi cho nhi đồng.

Chú, bác, anh, chị ra sức kháng chiến, tiêu diệt thực dân Pháp, đánh bại can thiệp Mỹ để các cháu được tự do, khỏi làm nô lệ.

Chú, bác, anh, chị thi đua tăng gia sản xuất để các cháu được no cơm ấm áo.

Thế là người lớn đấu tranh cho nhi đồng.

Mà các cháu cũng đấu tranh. Các cháu đấu tranh thế nào? Các cháu:

- Thi đua học tập,
- Thi đua giúp tăng gia sản xuất,
- Thi đua giúp đỡ gia đình các thương binh, tử sĩ.

Thế là các cháu đấu tranh.

Các cháu phải *đoàn kết, thương yêu nhau*, giữa nhi đồng Việt Nam với nhau, giữa nhi đồng Việt Nam với nhi đồng Trung Quốc, nhi đồng Liên Xô, nhi đồng các nước.

Đó là *tinh thần quốc tế*. Với tinh thần quốc tế ấy, sau này các cháu nhi đồng thế giới lớn lên sẽ không áp bức nhau, xung đột nhau, không chiến tranh đánh giết lẫn nhau. Trái lại, các cháu sẽ thân ái nhau, giúp đỡ nhau, cùng nhau giữ gìn và hưởng thụ hạnh phúc hoà bình và dân chủ.

Lần này Bác nói dài quá, các cháu hiểu được không? Cháu nào không hiểu, thì viết thư hỏi Bác.

Bác chúc các cháu mạnh khoẻ, vui vẻ, siêng năng. Bác gửi các cháu cùng anh chị em nhi đồng thế giới của các cháu nhiều cái hôn.

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.7, tr.91-92.

THƯ GỬI CHÁU NGUYỄN THỊ LƯƠNG

*Gửi cháu Nguyễn Thị Lương, ở bến đò Mộc,
xã Minh Quang.*

Nhờ UBND huyện Bất Bạt chuyển.

Bác gửi lời khen cháu đã chịu khó đi mót lúa, bán lấy tiền để giúp bộ đội. Thế là *yêu nước*. Bác mong các cháu nhi đồng khác đều biết yêu nước như vậy. Bác khuyên cháu cố gắng học và làm việc, để tiến bộ nhiều. Bác cũng cảm ơn bố mẹ cháu biết dạy cháu yêu Tổ quốc, yêu bộ đội.

Bác hôn cháu

Tháng 8 năm 1951

Bác H

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.7, tr.173.

THƯ TRUNG THU GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG

Các cháu yêu quý,

*Trung thu trăng sáng như gương,
Bác Hồ ngắm cảnh nhớ thương nhi đồng.
Sau đây Bác viết mấy dòng,
Gửi cho các cháu, tỏ lòng nhớ nhung.*

Trước hết, Bác nói cho các cháu biết rằng: Bác thường nhận được thư nhi đồng ở vùng tạm bị chiếm, mách với Bác, thực dân và bù nhìn hung ác thế nào, các cháu ấy khổ sở thế nào và đấu tranh oanh liệt thế nào.

Những thư ấy làm cho Bác đau đớn, vì các cháu ấy bị đầy đọa. Làm cho Bác vui lòng, vì các cháu ấy dũng cảm. Làm cho Bác và tất cả đồng bào càng căm ghét bọn thực dân và bù nhìn.

Bác cũng thường nhận được thư nhi đồng các nơi báo cáo thành tích thi đua.

Những thư ấy làm cho Bác rất vui vẻ.

Mùng 1-6 vừa rồi, cũng là ngày Tết của các cháu. Đó là một ngày Tết mới, chắc các cháu chưa hiểu nguyên do. Bác giải thích cho các cháu nghe

nhé:

Ba năm trước (1949), Hội Liên hiệp Phụ nữ quốc tế định mỗi năm lấy ngày 1-6 làm ngày Tết cho nhi đồng thế giới. Muốn cho nhi đồng sung sướng, thì phải chống đế quốc chiến tranh. Vì vậy, Hội ấy đã đưa ra khẩu hiệu: *“Đấu tranh để giữ gìn hoà bình thế giới, để bảo vệ hạnh phúc cho nhi đồng”*.

Như thế thì ai thương con, cháu đều phải chống chiến tranh đế quốc, phải giữ gìn hoà bình.

Tháng 2 năm nay (1951), Hội ấy lại quyết định đẩy mạnh phong trào bảo vệ nhi đồng.

Hiện nay, Hội Liên hiệp Phụ nữ và Đoàn Thanh niên nước ta đương lo tổ chức Ủy ban bảo vệ nhi đồng Việt Nam.

Thế là các chú, các anh trong bộ đội thì thi đua giết giặc, để bảo vệ các cháu.

Các chú, các anh, các chị ở hậu phương, thì thi đua tăng gia sản xuất để các cháu được ăn no.

Các cô, các thím, các anh ở Liên Xô, Trung Hoa, các nước bạn và các nước khác cũng lo nghĩ đến các cháu.

Vậy các cháu nên thế nào?

Các cháu phải *ghét*, ghét cay ghét đắng bọn thực dân Pháp, bọn can thiệp Mỹ, bọn Việt gian, bọn bù nhìn. Vì chúng nó mà ta khổ.

Các cháu phải *yêu*, yêu Tổ quốc, yêu đồng

bào, yêu lao động.

Các cháu phải *gắng*, gắng giúp đỡ thương binh và gia đình chiến sĩ, gắng giữ gìn vệ sinh và giữ gìn kỷ luật, gắng học hành.

Các cháu phải *đoàn kết*, đoàn kết giữa nhi đồng Việt Nam với nhau, đoàn kết giữa nhi đồng Việt Nam cùng nhi đồng Trung Quốc, Liên Xô, các nước bạn và nhi đồng thế giới.

Ngày nay, các cháu là nhi đồng. Ngày sau, các cháu là người chủ của nước nhà, của thế giới. Các cháu đoàn kết thì thế giới hòa bình và dân chủ, sẽ không có chiến tranh.

Các cháu phải *thi đua*, tùy theo sức của các cháu làm được việc gì có ích cho kháng chiến thì thi đua làm việc ấy.

Các cháu biết ghét, biết yêu, biết gắng, các cháu đoàn kết và thi đua như thế thì kháng chiến sẽ chóng thắng lợi, kháng chiến thắng lợi thì Trung thu sẽ vui vẻ hơn.

Thư Trung thu này, Bác nói chữ nhiều, và nói dài quá rồi. Cháu nào không hiểu thì hỏi các anh, các chị cắt nghĩa cho mà nghe.

Bác chúc các cháu vui khỏe và cố gắng.

Bác gửi các cháu nhiều cái hôn.

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.7, tr.185-187.

NĂM 1952

THƯ TRUNG THU

Gửi các cháu nhi đồng ở vùng tự do, vùng du kích, vùng tạm bị chiếm và ở ngoài nước.

Mỗi năm, đến Tết Trung thu, Bác càng nhớ các cháu.

Trung thu trăng trong gió mát là cảnh thái bình. Mục đích của Bác và Đoàn thể cùng Chính phủ là cốt xây dựng cho các cháu đời sống thái bình, tự do, sung sướng.

Nhưng vì giặc Pháp, bọn can thiệp Mỹ và lũ Việt gian bù nhìn muốn bắt dân ta làm nô lệ cho chúng, chúng gây ra chiến tranh xâm lược, cho nên dân ta phải *ra sức kháng chiến* để giữ lấy độc lập, tự do.

Từ Thu trước đến Thu này, kháng chiến ta có nhiều thắng lợi, mà các cháu cũng tiến bộ nhiều.

Các cháu đều biết yêu nước, ghét giặc, đều chăm học, siêng làm. Các cháu đều biết đoàn kết,

thương yêu cha mẹ, giúp đỡ bộ đội và thương binh, giúp tăng gia sản xuất và tiết kiệm.

Có nhiều cháu đã *được khen thưởng*, có cháu đã thành *chiến sĩ thi đua toàn quốc*.

Các cháu ở trong vùng tạm bị chiếm rất gan góc. Nhiều cháu đã hy sinh oanh liệt, để giữ bí mật, để giúp đỡ cán bộ và bộ đội.

Nói tóm lại, các cháu rất ngoan, Bác rất vui lòng.

Chắc các cháu có nghe nói: Không những đồng bào trong nước mà các ông, các bà, các cô, các chú trong phe dân chủ thế giới, nhất là ở các nước bạn như Liên Xô, Trung Quốc, Triều Tiên và các nước dân chủ nhân dân Đông Âu, đều nhớ đến các cháu. Cho nên đã lập ra *Ủy ban quốc tế bảo vệ thiếu nhi* và định ngày 1-6 là ngày *Tết Quốc tế* của tất cả nhi đồng ở các nước.

Như thế là các cháu, nhi đồng Việt Nam và Trung Quốc, có hai Tết: Tết mừng 1 tháng 6 và Tết Trung thu.

Càng được săn sóc, các cháu càng phải cố gắng ngoan hơn nữa.

Các cháu gửi thư cho Bác nhiều lắm. Bác rất vui. Nhưng vì Bác bận quá, không trả lời riêng cho từng cháu được. Nhân dịp Tết Trung thu, Bác gửi các cháu thư này:

Ai yêu các nhi đồng
Bằng Bác Hồ Chí Minh?
Tính các cháu ngoan ngoãn,
Mặt các cháu xinh xinh,
Mong các cháu cố gắng,
Thi đua học và hành.
Tuổi nhỏ làm việc nhỏ,
Tuỳ theo sức của mình:
Để tham gia kháng chiến,
Để gìn giữ hoà bình.
Các cháu hãy xứng đáng:
Cháu Bác Hồ Chí Minh!

Hôn các cháu
Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.7, tr.498-499.

NĂM 1953

**THƯ GỬI NHỊ ĐỒNG TRONG NƯỚC VÀ NGOÀI
NƯỚC NHÂN NGÀY 1-6**

Các cháu nhi đồng,

Hôm nay, ngày nhi đồng quốc tế, Bác gửi lời thân ái thăm các cháu nhi đồng trong nước, nhi đồng các nước bạn và nhi đồng thế giới. Bác chúc các cháu vui vẻ, mạnh khỏe, ngoan ngoãn, tiến bộ.

Bác đặc biệt gửi lời khen ngợi các cháu trong vùng tạm bị chiếm đã hăng hái tham gia kháng chiến.

Bác gửi các cháu nhiều cái hôn.

Ngày 1 tháng 6 năm 1953
Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.8, tr.138.

NĂM 1954

**THƯ GỬI NHỊ ĐỒNG TOÀN QUỐC
NHÂN NGÀY 1-6-1954**

Gửi các cháu nhi đồng,

Nhân dịp Tết quốc tế của các cháu nhi đồng, Bác thân ái chúc các cháu ngoan ngoãn, mạnh khỏe, vui vẻ, tiến bộ. Bác hôn các cháu.

Bác cũng thay mặt các cháu gửi nhi đồng các nước bạn và thế giới nhiều cái hôn.

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.8, tr.492.

THƯ GỬI NHI ĐỒNG NHÂN DỊP TRUNG THU

Gửi các cháu nhi đồng,

Trung thu này là Trung thu hoà bình đầu tiên, sau 8, 9 năm kháng chiến anh dũng của nhân dân ta. Trong cuộc kháng chiến cứu nước, các cháu cũng có đóng góp một phần. Nhân dịp này, Bác gửi lời thân ái khen ngợi các cháu.

Trăng thu trong đẹp, sáng rọi khắp nơi, từ Nam đến Bắc. Cũng như lòng Bác yêu quý tất cả các cháu miền Bắc và miền Nam.

Lần này Bác bận việc quá, không rảnh làm thơ gửi cho các cháu. Bác chỉ chúc các cháu vui vẻ, mạnh khoẻ, ngoan ngoãn và cố gắng thi đua học hành.

*Đến ngày Nam Bắc một nhà,
Các cháu xúm xít, thì ta vui lòng.*

Trung thu năm Giáp Ngọ
Bác Hồ của các cháu

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,

Hà Nội, 2011, t.9, tr.52.

NĂM 1955

THƯ GỬI CÁC CHÁU VÀ CÁC CÁN BỘ CÁC TRƯỜNG MIỀN NAM

Thân ái gửi các cháu và các cán bộ các trường miền Nam,

Bác muốn đi thăm các cháu và các cô, các chú, nhưng vì bận nhiều việc quá chưa đi được.

Nhân dịp ngày Nhi đồng quốc tế (1-6), Bác thân ái chúc các cháu mạnh khỏe, vui vẻ và Bác khuyên các cháu mấy điều sau đây:

- Trước hết, các cháu phải thương yêu giúp đỡ nhau, *phải đoàn kết chặt chẽ.*

Đoàn kết giữa các cháu lớn và các cháu bé.

Đoàn kết giữa các cháu vùng này với các cháu vùng khác.

Đoàn kết giữa các cháu miền Nam với các cháu và đồng bào địa phương.

Đoàn kết giữa các cháu và các cô, các chú cán

bộ.

- Các cháu phải *yêu lao động, giữ kỷ luật*. Chớ tự do phóng túng, vì tự do phóng túng là không tốt.

- Trong sinh hoạt hằng ngày, các cháu nên tập *tự lực cánh sinh* cho quen. Các cháu bé cũng vậy, không nên làm nũng.

- Các cháu nên *thi đua*, thi đua học tập, thi đua trong mọi việc để trở nên những nhi đồng có tổ chức, có kỷ luật, có sáng kiến, có lực lượng.

Các cô, các chú cán bộ thì:

- Nên *yên tâm công tác*. Phải hiểu rằng không có công tác gì vẻ vang bằng việc chăm nom bồi dưỡng cho các cháu là những người chủ tương lai của nước nhà.

- Để làm tròn nhiệm vụ vẻ vang ấy, các cô, các chú phải *thật thà đoàn kết*, nâng cao tinh thần trách nhiệm, không nên “đứng núi này trông núi nọ”, muốn thay đổi công tác, kèn cựa vì địa vị.

- Phải *thương yêu các cháu* như con em ruột thịt của mình, không nên phân biệt *bí thử* các cháu vùng này hay các cháu vùng khác. Cháu nào cũng là con em đại gia đình ta, cũng là do Đảng và Chính phủ giao cho các cô, các chú phụ trách nuôi dạy.

- Trong công tác, trong học tập, các cô, các chú

nên cố gắng *thi đua*, trao đổi kinh nghiệm, để cùng nhau tiến bộ không ngừng.

Trong thời gian ở đây, gần Đảng, gần Chính phủ, gần Bác, các cháu và các cô, các chú nên hăng hái học tập và công tác: sao cho đến ngày nước nhà thống nhất, trở lại quê hương, các cháu và các cô, các chú đều là những người gương mẫu về tư tưởng, đạo đức, cũng như về mọi mặt khác.

Từ nay, các cháu và các cô, các chú nên tổ chức thi đua. Đến ngày Quốc khánh (2-9), Bác sẽ có giải thưởng cho những cháu và những cô, những chú có thành tích khá nhất.

Bác gửi các cháu và các cô, các chú nhiều cái hôn.

Ngày 1 tháng 6 năm 1955
Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.9, tr.498-499.

THƯ GỬI CÁC CHÁU LƯU HỌC SINH VIỆT NAM HỌC Ở MÁTXCOVA

Thân gửi các cháu lưu học sinh kỹ thuật, tiếng Nga và các cháu thiếu nhi Việt Nam học ở Mátxcova,

Bác và phái đoàn muốn thăm tất cả các cháu. Tiếc vì bận quá không thể đi được.

Bác rất vui lòng được biết tất cả các cháu đều cố gắng chăm chỉ học tập và biết tiết kiệm. Như thế là rất tốt. Thế là các cháu đã thực hiện được lời Bác dặn: Ở Liên Xô cũng phải luôn luôn nhớ đến hoàn cảnh khó khăn ở trong nước.

Nay phái đoàn trở về nước, Bác có mấy điều dặn chung các cháu:

1. Các cháu học kỹ thuật và học tiếng Nga cần nhận rõ mình học cốt để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Học ngành nào cũng cần phải căn cứ vào nhu cầu của Tổ quốc, của nhân dân mà định, không thể tùy theo sở thích riêng của mình.

2. Các cháu thiếu niên phải luôn luôn ngoan ngoãn, kính trọng, vâng lời cô giáo, thầy giáo và

thương yêu giúp đỡ lẫn nhau. Nghe nói có vài cháu chưa được thật ngoan, còn hơi bướng bỉnh. Bác mong các cháu ấy hãy cố gắng sửa chữa để tất cả các cháu trở thành những thiếu nhi ngoan ngoãn, xứng đáng là cháu ngoan của Bác.

3. Nhờ Đảng Cộng sản, Chính phủ và nhân dân Liên Xô hết lòng giúp đỡ các cháu ăn học, vậy các cháu phải chăm học tiến bộ và đoàn kết với các bạn Liên Xô. Như thế mới xứng đáng với công ơn giáo dục của Liên Xô.

Đảng, Chính phủ và nhân dân ta rất mong muốn các cháu ngày càng tiến bộ, học tập được nhiều kết quả để mai sau về nước phục vụ nhân dân. Bác luôn theo dõi sự tiến bộ của các cháu. Bác mong các cháu có nhiều thành tích mới báo cáo cho Bác.

Bác hôn các cháu
Iéccút, ngày 19 tháng 7 năm 1955
Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.10, tr.48-49.

GỬI CÁC EM HỌC SINH

Nhân dịp ngày mở trường, báo *Nhân dân* thân ái chào mừng các em và có mấy lời nhắn nhủ các em:

Biết rằng bố mẹ, thầy giáo, Đảng và Chính phủ đều quan tâm đến mình - chắc các em sẽ vui vẻ và hăng hái học tập.

Giáo dục các em là việc chung của gia đình, trường học và xã hội. Bố mẹ, thầy giáo và người lớn phải cùng nhau phụ trách; trước hết là phải làm gương mẫu cho các em trước mọi việc.

Nước ta mới giải phóng được một năm, chế độ cũ của thực dân và phong kiến không khỏi còn để lại ít nhiều ảnh hưởng không tốt trong những đầu óc trẻ non. Vậy chúng ta phải dùng tinh thần và đạo đức mới để rửa gột những ảnh hưởng ấy. Đối với các em, việc giáo dục gồm có:

- *Thể dục*: Để làm cho thân thể mạnh khỏe, đồng thời cần giữ gìn vệ sinh riêng và vệ sinh chung.

- *Trí dục*: Ôn lại những điều đã học, học thêm những tri thức mới.

- *Mỹ dục*: Để phân biệt cái gì là đẹp, cái gì là không đẹp.

- *Đức dục*: Là yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, yêu lao động, yêu khoa học, yêu trọng của công (5 cái yêu).

Các em cần rèn luyện cái đức tính thành thật và dũng cảm.

Ở trường, thì kính thầy, yêu bạn, đoàn kết và giúp đỡ lẫn nhau.

Ở nhà, thì yêu kính và giúp đỡ cha mẹ.

Ở xã hội, thì tùy sức mình mà tham gia những việc có ích lợi chung.

Đảng, Chính phủ và nhân dân ta lo cải cách ruộng đất, khôi phục kinh tế, tăng cường quốc phòng, củng cố miền Bắc... để thống nhất nước nhà - đều nhằm mục đích xây dựng cho các em một đời sống tươi vui, sung sướng. Gia đình, trường học và xã hội chăm lo giáo dục, đều nhằm mục đích làm cho các em mai sau trở nên những công dân tốt, những cán bộ tốt, những người chủ tốt của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

Chúc các em thi đua học tập và tiến bộ, cho xứng đáng là các cháu ngoan của Bác Hồ!

(Sẵn đây, chúng tôi đề nghị Bộ Giáo dục cùng các thầy giáo và các đại biểu của học sinh xét lại “10 điều ghi nhớ” của tiểu học và “12 điều ghi nhớ” của trung học, để cho các em học sinh dễ ghi

nhớ và dễ thực hành hơn).

C.B

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.10, tr.175-176.

THƯ GỬI GIÁO VIÊN, HỌC SINH, CÁN BỘ THANH NIÊN VÀ NHI ĐỒNG

Thân ái gửi toàn thể thầy giáo, học trò và cán bộ thanh niên và nhi đồng,

Nhân dịp các trường bước vào năm học mới, tôi có mấy lời gửi anh chị em và các cháu.

Trong năm học vừa qua, từ khi miền Bắc hoàn toàn giải phóng, các thầy giáo và cán bộ đã cố gắng nhiều. Các cháu học trò đã có những tiến bộ khá. Nhà trường đông đúc vui vẻ. Đó là một thành tích đáng mừng.

Nhưng đó mới là bước đầu.

Trường học của chúng ta là trường học của chế độ dân chủ nhân dân, nhằm mục đích đào tạo những công dân và cán bộ tốt, những người chủ tương lai tốt của nước nhà. Về mọi mặt, trường học của chúng ta phải hơn hẳn trường học của thực dân và phong kiến.

Muốn được như thế thì thầy giáo, học trò và cán bộ phải cố gắng hơn nữa để tiến bộ hơn nữa.

Trước hết phải ra sức tẩy sạch ảnh hưởng giáo dục nô dịch của thực dân còn sót lại, như: Thái độ thờ ơ đối với xã hội, xa rời đời sống lao động và đấu tranh của nhân dân; học để lấy bằng cấp, dạy

theo lối nhồi sọ. Và cần xây dựng tư tưởng: Dạy và học để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Nhà trường phải gắn liền với thực tế của nước nhà, với đời sống của nhân dân. Thầy giáo và học trò, tùy hoàn cảnh và khả năng, cần tham gia những công tác xã hội, ích nước lợi dân.

Ngoài ra, mỗi một cấp giáo dục cần nhận rõ nhiệm vụ của mình trong lúc này:

- *Đại học* thì cần kết hợp lý luận khoa học với thực hành, ra sức học tập lý luận và khoa học tiên tiến của các nước bạn, kết hợp với thực tiễn của nước ta, để thiết thực giúp ích cho công cuộc xây dựng nước nhà.

- *Trung học* thì cần đảm bảo cho học trò những tri thức phổ thông chắc chắn, thiết thực, thích hợp với nhu cầu và tiền đề xây dựng nước nhà, bỏ những phần nào không cần thiết cho đời sống thực tế.

- *Tiểu học* thì cần giáo dục các cháu thiếu nhi: Yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, yêu lao động, yêu khoa học, trọng của công. Cách dạy phải nhẹ nhàng và vui vẻ, chớ gò ép thiếu nhi vào khuôn khổ của người lớn. Phải đặc biệt chú ý giữ gìn sức khỏe của các cháu.

Tôi cũng mong các gia đình liên lạc chặt chẽ với nhà trường, giúp nhà trường giáo dục và khuyến khích con em chăm chỉ học tập, sinh hoạt lành mạnh và hăng hái giúp ích nhân dân.

Chúc các thầy giáo, cán bộ và các cháu năm học mới: Đoàn kết, cố gắng, tiến bộ.

Chào thân ái
Hà Nội, ngày 31 tháng 10 năm 1955
Hồ Chí Minh

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.10, tr.185-186.

NĂM 1956

**THƯ GỬI THIẾU NHI NHÂN DỊP TẾT TRUNG
THU**

Nhân dịp Tết Trung thu
Thân ái chúc các cháu:
Vui vẻ, mạnh khỏe,
Đoàn kết chặt chẽ.
Thi đua học hành,
Tiến bộ mau lẹ.

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.10, tr.426.

NĂM 1957

**THƯ GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG NHÂN DỊP
TẾT TRUNG THU**

Nhân dịp Tết Trung thu, Bác chúc các cháu đoàn kết, ngoan ngoãn, vui vẻ, mạnh khỏe; ăn Tết rồi thì các cháu càng phải chăm học, siêng làm.

Nhân dịp này, Bác chuyển lại cho các cháu lời chào mừng thân thiết của các cháu nhi đồng các nước anh em.

Bác gửi các cháu nhiều cái hôn
Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia,
Hà Nội, 2011, t.11, tr.100.

NĂM 1961

**THƯ GỬI THIẾU NIÊN, NHI ĐỒNG TOÀN
QUỐC NHÂN DỊP KỶ NIỆM 20 NĂM NGÀY
THÀNH LẬP ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG**

Các cháu yêu quý,

15 tháng 5 năm 1961 là ngày kỷ niệm 20 tuổi của Đội Thiếu niên tiên phong. Bác gửi các cháu lời chúc mừng thân ái nhất.

Trong thời kỳ qua, từ Bắc đến Nam, thiếu niên và nhi đồng đã hăng hái tham gia cách mạng và kháng chiến, có những thiếu niên và nhi đồng đã oanh liệt hy sinh cho Tổ quốc, như Kim Đồng, Lê Văn Tám và nhiều cháu khác.

Từ ngày hoà bình trở lại, ở miền Bắc có Đảng lãnh đạo, có Đoàn giúp đỡ, các cháu đều chăm chỉ học hành, tham gia lao động, cháu nào cũng ngoan. Bác vui lòng khen ngợi các cháu.

Nhưng chúng ta phải luôn luôn nhớ đến thiếu niên và nhi đồng ở miền Nam ruột thịt, đang bị

bọn Mỹ - Diệm áp bức đọa đày.

Để ủng hộ đồng bào miền Nam (kể cả thiếu niên và nhi đồng) đấu tranh chống Mỹ - Diệm, đồng bào miền Bắc phải thi đua xây dựng chủ nghĩa xã hội, làm cơ sở vững mạnh để thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà.

Các cháu cũng tham gia đấu tranh, bằng cách thực hiện mấy điều sau đây:

- *Yêu Tổ quốc, yêu đồng bào.*
- *Học tập tốt, lao động tốt.*
- *Đoàn kết tốt, kỷ luật tốt.*
- *Giữ gìn vệ sinh.*
- *Thật thà, dũng cảm.*

Mai sau, các cháu sẽ là *người chủ* của nước nhà. Cho nên ngay từ rày, các cháu cần phải rèn luyện đạo đức cách mạng để chuẩn bị trở nên người công dân tốt, người cán bộ tốt của nước Việt Nam hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh.

Bác gửi các cháu nhiều cái hôn!

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.13, tr.131-132.

NĂM 1967

**THƯ GỬI CÁC CHÁU HỌC SINH XÃ NAM
LIÊN (NGHỆ AN)**

Thân ái gửi các cháu học sinh xã Nam Liên,

Bác đã nhận được thư của các cháu, Bác rất vui mừng. Các cháu học sinh đã cố gắng thi đua học tập tốt, lao động tốt, góp phần xây dựng quê hương chống Mỹ, cứu nước.

Bác hoan nghênh đồng bào, cấp ủy đảng, chính quyền, các thầy giáo, cô giáo xã Nam Liên đã chăm lo đến việc dạy và học và đảm bảo tốt phòng không an toàn cho các thầy giáo, cô giáo và các cháu.

Bác hôn các cháu

Hà Nội, ngày 15 tháng 3 năm 1967

Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc

gia, Hà Nội, 2011, t.15, tr.315.

NĂM 1969

**THƯ GỬI CÁC CHÁU THIẾU NIÊN HỢP TÁC
XÃ MĂNG NON, THÔN PHÚ MẪN, XÃ HÀM
SƠN, HUYỆN YÊN PHONG (BẮC NINH)**

Bác rất vui lòng biết các cháu vừa học tập tốt, vừa tham gia sản xuất tốt. Các cháu đã có nhiều cố gắng trong việc chăm sóc tốt trâu bò của hợp tác xã. Các cháu luôn luôn cho trâu bò ăn no, đi kiểm tra trâu bò ban đêm và vận động các xã viên mùa rét che kín chuồng trại, may áo cho trâu bò, v.v.. Nhờ đó, từ ba năm nay trâu bò của hợp tác xã không bị chết đói, chết rét, mà ngày càng béo khỏe. Như thế là rất tốt. Các cháu tuy tuổi còn nhỏ, cũng có thể làm những việc ích nước lợi dân. Các cháu là những người chủ tương lai của nước nhà, của hợp tác xã. Thiếu niên Việt Nam ta ngày nay cả ở hai miền Nam Bắc có nhiều cháu rất dũng cảm, thông minh, đã làm nên nhiều việc rất tốt đẹp trong học tập, sản xuất và chiến đấu.

Bác mong các cháu thiếu niên ở Hợp tác xã

Măng non Phú Mãn luôn luôn cố gắng hơn nữa, học tập những gương của những thiếu niên anh hùng để ngày càng tiến bộ. Bác cũng mong các cháu thiếu niên ở những địa phương khác làm theo các bạn nhỏ ở Hợp tác xã Măng non Phú Mãn trong việc chăm sóc trâu bò và giúp đỡ thiết thực cho hợp tác xã ở địa phương mình.

Bác hôn các cháu
Bác Hồ

Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, t.15, tr.569.

PHẦN II

CHUYỆN KỂ BÁC HỒ VỚI THIẾU NIÊN, NHI ĐỒNG

MỘT CÁI TẾT Ở PÁC BÓ

Đồng chí Nông Thị Trung được sống gần Bác Hồ đã kể lại:

Dạo ấy tôi được về Pác Bó với Bác Hồ, hằng ngày được Bác dạy dỗ. Bác nhận tôi là cháu, tôi gọi Bác bằng chú: Chú Thu.

Còn vài ngày nữa thì Tết. Tôi nóng lòng muốn về thăm nhà. Tôi đến xin với Bác.

- Chú cho cháu về Bản với chị em.

Bác bảo:

- Bọn đế quốc đang chờ dịp Tết để bắt mình. Cháu về tức là đem thân nộp miệng cọp đấy.

Không được về, tôi âm ức khóc.

Bác dỗ tôi như mẹ dỗ con. Bác lấy cho tôi chiếc khăn tay có hoa đỏ và một cái tỏi gà luộc. Bác Hồ hiểu rất rõ tục lệ của người Tày: Họ rất quý trẻ nên mổ gà bao giờ cũng dành tỏi gà cho các em nhỏ.

Bác bảo:

- Quà Tết của cháu đây! Cháu lau nước mắt đi rồi ăn tỏi gà. Ở đây cháu sẽ vui như ở nhà thôi.

Tôi thấy nguôi nguôi trong lòng.

Bác nói thêm:

- Cháu nín đi. Ra giêng chú cho cháu về thăm nhà.

Tôi nghe lời Bác, vui vẻ ở lại.

Mùng 1 Tết, bà con dân bản đem cam, bánh đến mừng tuổi Bác, Bác ân cần chúc Tết bà con, Bác bóc cam chia cho các em nhỏ, Bác còn tặng mỗi người một phong giấy đỏ có gói một đồng xu mới tinh làm quà Tết.

Cái Tết ở Pác Bó tuy đơn sơ nhưng rất ấm cúng. Lần đầu tiên tôi ăn Tết xa nhà. Được sống trong tình thương của Bác, tôi thấy chẳng khác nào được sống trong gia đình, bên người cha kính yêu của tôi.

Bác Hồ với thiếu nhi,
Nxb. Kim Đồng, Hà Nội, 1977.

NGƯỜI GIÀ NÊN ĐỂ KẸO CHO CÁC CHÁU

Ở Pác Bó, đồng bào rất thương Bác, quý Bác như người ruột thịt. Mọi người thường nâng niu cất giữ những đồ ăn, thức uống ngon và tìm cách mang lên biếu Bác.

Có lần, chị Ba (tên thật là Lăng Thị Ni) gửi biếu Bác một ít đường và lạc để Bác làm kẹo, Bác nhận, không từ chối. Sau khi làm kẹo xong, Bác đưa cho đồng chí Cáp bảo mang về làng phân phát cho các cháu. Bác phân trần vui vẻ.

- Mọi người cùng thiếu thốn cả, đừng lo cho Bác nữa. Dân làng có gì Bác ăn thứ ấy. Bác già rồi, người già nên để kẹo lại cho các cháu ăn.

Trước lý lẽ ấy, đồng chí Cáp đành phải đem kẹo về làng chia cho các cháu. Nhưng vẫn thương Bác quá. Thế là họ bàn nhau xem Bác thích món gì, làm cho Bác món đó. Họ nhất trí cử chị Ba làm bánh gai biếu Bác. Đồng chí Bé Văn Hải còn kiếm đâu được một bi đồng rượu ngọt gửi lên tặng Bác trong dịp Tết âm lịch.

Người ở nguồn, Nxb. Phụ nữ, Hà Nội, 2004.

BÁC GIÁO DỤC CHÁU PHƯƠNG VĂN ĐAN

Ở khu lán tập thể bí mật tại thung lũng Sum Đắc, mặc dù rất bận công việc chuẩn bị cho Tổng khởi nghĩa toàn quốc, Bác vẫn dành thời gian chăm lo đến đời sống của đồng bào và giáo dục các cháu.

Nghe nói cháu Phương Văn Đan hay quấy nhiễu đòi ăn, Bác để ý quan sát tìm hiểu nguyên nhân. Bác phát hiện ra cháu hư là do cha mẹ cháu nuông chiều. Mỗi lần cháu quấy đòi ăn là cha mẹ cháu đã vội vàng lo tìm cái ăn cho cháu ngay, bất kể lúc nào, miễn sao cháu nín là được. Do vậy, cháu ăn uống không có giờ giấc, đôi lúc nào là mè nheo đòi ăn lúc ấy. Thương cháu, các chị cấp dưỡng có gì cũng đem cho cháu, khi thì vét ít cơm nguội, lúc ít cháy, lúc khác lại bát cháo...

Bác gọi bố mẹ cháu và các chị cấp dưỡng đến phê bình lối nuông chiều không đúng ấy.

- Phải tập cho cháu ăn uống điều độ từ bé, nhất là ở tập thể, càng phải phục tùng nội quy. Các cô, các chú không nên chiều chuộng cháu, cháu sẽ quen

và hư nát đi.

Từ bữa đó, Bác tự mình “uốn nắn” cháu. Lúc đầu cháu rất nhòn với mọi người, nhưng riêng với Bác, cháu lại đặc biệt ngoan ngoãn, biết nghe lời. Bác bảo ban cháu từng li từng tí, chẳng bao lâu cháu tiến bộ trông thấy. Cháu biết ăn uống điều độ, không hay quấy rầy như trước nữa. Đối với tất cả mọi người, cháu đã biết vâng lời, lễ phép.

Người ở nguồn,
Nxb. Phụ nữ, Hà Nội, 2004.

BA GIẾNG NƯỚC BÊN KHE SUỐI CẠN

Ở Sum Đắc, thấy các cháu sống tập thể mãi vui chơi bắn thiêu suốt ngày mà không được tắm giặt, Bác thương lắm. Cả thung lũng chỉ còn lại một khe nước nhỏ đã gần cạn, mọi người đặt vào giữa lạch nước một đoạn nửa nhỏ, dẫn nước chảy ra để hứng, đem về nấu cơm, đun nước, không mấy ai được ra giặt giũ, tắm giặt.

Một buổi sáng, như thường lệ, Bác ngủ dậy ra sân tập thể dục. Tập xong, Bác gọi các cháu nhỏ:

- Các cháu về nhà xem có cái cuốc, cái sao nào tốt lấy ra đây cho Bác nào?

Các cháu xô nhau tranh đi lấy cuốc, lấy sao. Đồng bào thấy lạ, bảo nhỏ các cháu:

- Các em đi theo Bác nhé, xem Bác làm cái gì?

Bác cầm sao, cầm cuốc đi xuống bên khe suối. Bọn trẻ lú lú rú rú theo sau như một bầy chim nhỏ. Khe suối ở đây đã cạn, chỉ chảy nhỏ giọt rất ít nước. Bác tìm mạch nước, rồi dùng sao, cuốc đào một lúc được ba cái giếng nhỏ ở gần nhau. Bác bảo các cháu về lấy than, lấy sỏi, cát ra lọc nước. Đào xong giếng, Bác quy định rõ ràng giếng ăn,

giếng tắm và giếng giặt cho hợp vệ sinh. Bác bảo đồng bào lấy nước ăn ở giếng thứ nhất, chứ không lấy nước ăn ở khe suối nữa. Bác giải thích:

- Ăn uống như thế là có bệnh đấy.

Hôm đó, Bác còn gọi chị Việt Thần ra giếng lấy nước đem đun sôi. Khi nước sôi, Bác hoà lẫn với nước lã cho ấm trong một cái “loỏng” đựng lúa của đồng bào, rồi cùng chị Việt Thần lần lượt tắm rửa cho các cháu thật sạch sẽ. Nhìn Bác làm, ai cũng cảm động rơi nước mắt. Tắm cho các cháu xong, Bác lại cùng chị Việt Thần ngồi giặt giữ quần áo đã cáu bẩn lâu ngày cho các cháu.

Xong đâu đấy, Bác mới gọi các cháu lại, ngồi thành một dãy dài hàng ngang, Bác phân công cụ thể việc tắm giặt giúp các cháu cho từng người.

Người ở nguồn,
Nxb. Phụ nữ, Hà Nội, 2004.

BÁC HỒ VỚI TRUNG THU ĐỘC LẬP ĐẦU TIÊN

Chiều hôm đó, thứ 6, ngày 21 tháng 9 năm 1945 (tức ngày 15 tháng 8 năm Ất Dậu), tan giờ làm việc, Bác bảo đồng chí thư ký về nhà trước, còn Bác ở lại Bắc Bộ Phủ để đón các em thiếu nhi vui Tết Trung thu.

Ngay từ chiều, Bác đã cho mời đồng chí Trần Huy Liệu, Bộ trưởng Bộ Tuyên truyền và một đồng chí phụ trách thiếu nhi của thanh niên đến hỏi về việc tổ chức Trung thu tối nay cho các em. Nghe báo cáo chỉ có ba địa điểm xung quanh Hồ để bày mâm cỗ cho hàng vạn em, Bác bảo các anh chị phụ trách phải tổ chức cho thật khéo để em nào cũng có phần. Về chương trình vui chơi, Bác khen là có nhiều cố gắng về mặt hình thức và căn dặn là phải đảm bảo an toàn, nhất là đối với các em nhỏ.

Sau đó, Bác trở về phòng làm việc của mình trên căn gác 2 ở Bắc Bộ Phủ, nhưng chốc chốc Bác lại hỏi:

- Các em đã tập trung đủ ở Hồ chưa?

Trăng đã bắt đầu lên. Bác Hồ ra đứng ở cửa

ngắm đêm trăng và lắng nghe tiếng trống rộn ràng từ các đường phố vọng đến. Ai mà biết được niềm vui lớn đêm nay của Bác Hồ, người chiến sĩ cách mạng đã từng bôn ba khắp năm châu, bốn biển, nếm mật nằm gai, chỉ nhằm một mục đích duy nhất là đem lại độc lập cho Tổ quốc, no ấm cho nhân dân và đặc biệt, cháy bỏng trong lòng Người là niềm mong ước hạnh phúc ấm no cho lớp trẻ thơ.

Đêm nay, giữa lòng Hà Nội, Bác Hồ hồi hộp chuẩn bị đón tiếp "bầy con cưng" của mình.

Trước Trung thu mấy hôm, Bác đã viết một lá thư dài gửi các em nhân ngày tựu trường.

Sau đó, Bác lại viết *Thư gửi các cháu thiếu nhi* nhân dịp Tết Trung thu. Thư viết trước Trung thu một tuần lễ để kịp đến với các em khắp các miền trên đất nước. Bác Hồ bao giờ cũng chu đáo như thế.

Và đêm nay, Trung thu đã thực sự đến trong nỗi bồi hồi mong đợi của Bác. Theo chương trình thì đúng 21 giờ các em mới đến vui chung với Bác Hồ. Thế mà lúc này chưa đến 20 giờ Bác đã bồn chồn đi lại trong phòng, xem lại những tấm ảnh lát nữa Bác sẽ tặng cho các em... Thật khó mà hình dung được một cụ già đã gần tuổi 60, một vị Chủ tịch nước, một nhà hoạt động quốc tế nổi tiếng, một con người vốn có bản lĩnh ung dung,

bình thản trong mọi tình huống, đêm nay lại nóng lòng chờ đợi gặp gỡ các em nhỏ như vậy.

Hồ Hoàn Kiếm tung bừng náo nhiệt. Những bóng điện lấp lánh trong các vòm cây. Hàng ngàn, hàng vạn đèn giấy trên tay các em soi bóng xuống mặt hồ. Trên đỉnh Tháp Rùa rực sáng ánh điện với băng khẩu hiệu "Việt Nam độc lập".

Đúng 20 giờ, lễ Trung thu độc lập đầu tiên bắt đầu. Sau lễ chào cờ, một em đại diện cho hàng vạn thiếu nhi Hà Nội phát biểu niềm vui sướng được trở thành tiểu chủ nhân của nước Độc lập. Tiếp đó đồng chí Trần Huy Liệu, đại diện Chính phủ, trình trọng đọc thư của Bác Hồ gửi thiếu nhi, căn dặn các em cố gắng học tập để xứng đáng với sự quan tâm, chăm sóc của Bác.

Buổi lễ kết thúc, các đoàn đội ngũ chỉnh tề đều bước trong tiếng trống vang vang hướng về Bắc Bộ Phủ, dẫn đầu đoàn là những đội múa lân, múa sư tử cùng hàng ngàn, hàng vạn chiếc đèn giấy lung linh uốn lượn như một dòng sông sao...

Đúng 21 giờ, các em có mặt trước Bắc Bộ Phủ. Bác Hồ xuất hiện tươi cười, thân thiết. Tiếng hoan hô như sấm dậy. Tiếng trống rộn ràng, sư tử lại nhảy múa, tất cả sung sướng hò reo. Chúc tụng Bác Hồ kính yêu.

Bác Hồ xúc động bước xuống thêm đón các em, tiếng hoan hô lại dậy lên. Một em đứng trước

loa phóng thanh đọc lời chào mừng. Đọc xong em hô to "Bác Hồ muôn năm!". Lập tức tiếng hô "Muôn năm" rền vang không ngớt.

Bác Hồ giơ cao hai tay tỏ ý cảm ơn các em rồi Bác lần lượt bước đến bắt tay từng em đứng ở hàng đầu. Cặp mắt của Bác ánh lên một niềm vui đặc biệt. Trong lúc ở phía ngoài, các đoàn "xe tăng", các "binh sĩ" tí hon, các đội sư tử với rất nhiều em đeo mặt nạ... ùn ùn kéo vào Bắc Bộ Phủ trong tiếng hò reo vang dậy, khu vườn Bắc Bộ Phủ bỗng nhiên im phăng phắc khi đồng chí phụ trách giới thiệu Bác Hồ sẽ nói chuyện với các em.

Bằng giọng xứ Nghệ có pha lẫn giọng các miền của đất nước, Bác thân thiết trò chuyện với các cháu: "Các cháu! Đây là lời Bác Hồ nói chuyện...".

Cuối cùng, Bác nói: Trước khi các cháu đi phá cỗ, ta cùng nhau hô hai khẩu hiệu: "*Trẻ em Việt Nam sung sướng!*", "*Việt Nam độc lập muôn năm!*".

Tiếng hô hưởng ứng của các em rền vang cả một vùng trời.

Trăng rằm vàng vạc toả sáng. Niềm vui tràn ngập cả Hà Nội. Bác Hồ vui sướng đứng nhìn các em vui chơi.

Không ai hiểu được hết niềm vui của Bác Hồ lúc này. Bao nhiêu năm xông pha chiến đấu, phải

chẳng Bác cũng chỉ mong ước có giây phút sung sướng như đêm nay.

"Trẻ em Việt Nam sung sướng!". Khẩu hiệu đó của Bác Hồ cách đây 45 năm, vẫn đang là mục tiêu phấn đấu của các thế hệ hôm nay và mãi mãi mai sau.

Báo Hà Nội mới, số ra ngày 3-10-1990.

TRẠI THIẾU NHI MỎ CÔI NÀ LỘM

Sau khi giành được độc lập, đất nước ta lại bước vào cuộc kháng chiến 9 năm gian khổ. Chặng đường trường kỳ kháng chiến ấy đã ghi bao dấu chân của Bác trên các nẻo đường Hà Đông, Sơn Tây, Phú Thọ, Tuyên Quang, Thái Nguyên...

Những ngày đó, cùng Trung ương Đảng, Bác lo lắng và bận bịu công việc suốt ngày đêm. Người dồn hết tâm sức vào việc chèo chống con thuyền cách mạng qua thác ghềnh sóng gió. Công việc nhiều, Bác càng gầy hơn. Để đảm bảo bí mật, nơi Bác ở được di chuyển luôn. Chiều ngày 19-5-1947, Bác chuyển chỗ ở từ Sơn Dương (Tuyên Quang) đến huyện Định Hóa (Thái Nguyên). Tối hôm ấy, mọi người đi bộ xuyên rừng, trèo đèo, lội suối cho đến khuya. Bác vừa đi đường vừa kể chuyện. Đó là thói quen và cũng là kinh nghiệm của Bác đi đường xa để quên vất vả.

Vào cuối tháng 7, cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp ngày càng lan rộng. Nhiều trẻ em vì chiến tranh, chạy giặc cần, tan tác lạc nhà, mất tin tức bố mẹ. Có một số chạy tạt lên vùng Phú Thọ, vào ở cả các nhà chung. Bác đọc báo biết chuyện đó, Người

suy nghĩ nhiều. Sáng hôm sau, Bác bảo các đồng chí phục vụ đi tìm các em đưa về bố trí ở gần cơ quan nuôi dạy các em, không xin thêm tiền của Chính phủ, bởi lúc này có bao việc cần chi. Mọi người trong cơ quan tự nguyện bớt "khẩu phần", tăng gia sản xuất thêm và tổ chức cho các em vừa tăng gia sản xuất, vừa học tập. Hai đồng chí được phân công đi đón các em về. Còn những người ở nhà vận động đồng bào địa phương cùng làm lán trại cho các em. Nửa, gỗ trên rừng thì sẵn. Đất làm cũng không thiếu, tình người lại càng sâu. Đồi Nà Lọm ở xã Phú Đình được chọn để xây dựng trại. Trại ở rìa ngọn đồi, cạnh suối, cây rừng che kín, đi bên ngoài không thấy nhưng thoáng rộng và nên thơ, 35 em được đưa đến đây ở và ăn học. Có em dưới 6 tuổi, đi đường xa các đồng chí phải thay nhau cõng.

Cả cơ quan Bác lo chăm sóc nuôi dạy các em, các đồng chí còn vận động đồng bào giúp đỡ thêm. Các em cũng giúp được đồng bào nhiều việc.

Cơ quan lúc đó trở thành một gia đình lớn song nguyên tắc bí mật thì vẫn phải đảm bảo. Cơ quan chuyển đến đâu, đồng bào địa phương cũng không biết là cơ quan gì. Đồng bào trở thành mạng lưới bảo vệ chắc chắn. Bất kỳ người lạ hỏi đồng bào điều gì, đều được trả lời gọn: không thấy, không nghe, không biết.

Trại thiếu nhi cũng hoạt động theo chiến thuật

du kích di chuyển và phân tán trong những khu rừng heo hút. Ngày 1-5-1948, Bác chuyển đến ở trại đó một thời gian. Các em nhỏ hồi đó không biết chính Bác là người đã bảo lập trại để nuôi dạy các em. Các em chỉ biết rằng có một người ông phúc hậu đang cùng ở với mình hết sức thân tình.

Bao la nhân ái Hồ Chí Minh, Nxb. Thanh niên, Hà Nội, 1994.

CHAI MẬT ONG, BÁT CANH CUA VÀ HAI BÔNG HỒNG

Trên chiến khu Việt Bắc, trong kháng chiến chống Pháp, có một trường mẫu giáo của quân đội - lúc ấy gọi là trại mẫu giáo. Một lần, Bác đã đến thăm. Buổi trưa trong rừng rất mát mẻ, có tiếng suối reo, tiếng chim hót lại thoang thoang hương thơm của các loại hoa bên vách núi. Bác cầm tay các cháu nói nựng, hết như ông nội đi xa về thăm đàn cháu ngoan của mình.

Trưa ấy, Bác nghỉ tại trại, thỉnh thoảng Bác nghe tiếng ho của một cháu nhỏ. Lúc dậy Bác hỏi cô Phan Thanh Hoà, người phụ trách các cháu:

- Trưa nay, Bác nghe cháu nào mà ho nhiều thế?

Cô Hoà lễ phép:

- Thưa Bác, cháu Bích Nga đấy ạ! Cháu ho mấy ngày rồi, đã cho cháu uống thuốc nhưng chưa khỏi hẳn.

Nghe xong, Bác dặn cô Phan Thanh Hoà:

Các cháu như búp măng non, cháu chăm sóc các bé cho thật chu đáo. Ở rừng lạnh, cần cho các cháu

mặc ám...

Hôm sau, trại nhận được một chai mật ong của Bác gửi cho các cháu để chữa ho. Đây là chai mật ong nguyên chất của đồng bào Cao Bằng gửi tặng Bác.

Buổi trưa trong rừng, một tiếng ho của cháu nhỏ đã làm Bác thao thức. Thế mới hay, Bác quan tâm đến lứa tuổi mầm non như thế nào.

Nhưng bên cạnh đó, các văn nghệ sĩ, các diễn viên cũng như anh, chị em hoạt động trong các ngành khác đều được Bác quan tâm chu đáo. Ví như nghệ sĩ Kim Liên - một danh ca vừa đi biểu diễn ở nước ngoài về. Chị đến chào Bác sau một chuyến đi biểu diễn thành công. Bác hỏi vui: "Cháu vừa mới đi biểu diễn ở Pari về chắc là thèm ăn canh cua lắm phải không?". Nghệ sĩ Kim Liên thưa với Bác quả là có thèm canh cua, một món ăn quen thuộc của những người quê đồng chiêm trũng. Bữa cơm ấy, cô được thưởng thức món canh cua ngon tuyệt - món ăn được xem là đầu vị bày trên mâm. Lại nhớ lời kể của nghệ sĩ cải lương Ái Liên về Bác. Có một lần, Bác cho chú bảo vệ đến nhà chị để đón Ái Xuân, Ái Vân vào với Bác. Bác cháu gặp nhau chuyện trò rí rít. Đạo ấy, gia đình nghệ sĩ Ái Liên đi sơ tán. Gặp các cháu, Bác hỏi:

- Ở nơi sơ tán các cháu ăn cơm có nhiều thức ăn

không?

- Dạ, có!

Bác lại hỏi:

- Có thịt nhiều không?

- Dạ, thịt cũng nhiều ạ!

Bác nói vui:

- Chắc ăn vào phần tiêu chuẩn của má phải không?

Hai chị em cười rúc rích. Sau đó, hai nghệ sĩ nhỏ tuổi này còn khoe với Bác là thích món bún ốc nóng bốc hơi bán ở gốc cây trên hè đường nữa. Lúc hai chị em về, Bác cho một đĩa kẹo và dặn:

- Các cháu nhớ phần quà cho ba má và cho bé Ái Thanh nữa.

Với nhà báo Việt Thảo, Bác có sự ưu ái riêng. Tết Mậu Tuất năm 1958, anh theo Bác đi thăm bà con nông dân xã Việt Hưng, ngoại thành Hà Nội. Thật là một vinh dự lớn đối với anh. Bác có phần thưởng cho anh. Bác nói:

- Chiếc bánh gai chú ăn cho đỡ đói, đêm qua chắc chú thức khuya đón giao thừa, sáng dậy lại đi công tác sớm. Gói kẹo mang về cho các cháu bé. Còn hai bông hồng này, phần chú một bông, đưa tặng cô ấy một bông. Bác mừng năm mới...

Chai mật ong, bát canh cua và hai bông hồng, những cái bình dị của đời thường, qua sự quan tâm của Bác, bỗng trở thành những nét văn hoá

rất đẹp, rất ấm tình người. Những ai may mắn tiếp nhận cái đẹp ấy, chắc sẽ biết sống sao cho đẹp hơn.

Bao la nhân ái Hồ Chí Minh, Nxb. Thanh niên, Hà Nội, 1994.

KỶ NIỆM GẶP BÁC

Năm 1955, chừng 20 học sinh Việt Nam người dân tộc Khmer và 30 học sinh của dân tộc Tây Nguyên tập kết ra Bắc có trình độ từ lớp 4 trở lên đi học ở Trường Trung cấp sư phạm miền núi trung ương cùng các bạn học sinh dân tộc thiểu số ở miền Bắc. Chúng tôi được nghe nhiều tiếng nói, âm sắc khác nhau của mỗi dân tộc biểu hiện lòng mến yêu Bác Hồ bằng ngôn ngữ riêng của dân tộc mình: Book Hồ, A Cha Hồ, Ava Hồ, Giàng Hồ, Ké Hồ, Bak Hồ, Prack Hồ, Um Hồ... và lúc nào chúng tôi cũng mong được gặp Người. Năm học 1956, ước mơ được gặp Prack Hồ của chúng tôi thành sự thật. Người đi thăm lớp học, nơi ở, nhà bếp, sân chơi... của chúng tôi. Người dặn dò:

- Các cháu là con em các dân tộc trong cả nước về đây học tập để sau này trở thành thầy cô giáo, phải đoàn kết, thương yêu nhau như anh em một nhà. Cố gắng học thật tốt để đem hiểu biết đó xây dựng quê hương mình. Các cháu phải có trách nhiệm mang ánh sáng văn hoá của Đảng về thấp sáng bản mường, buôn rẫy, phum sóc của mình...

Rồi Prack Hồ hỏi:

- Các cháu có đồng ý vậy không?

- Thừa Bác, có ạ!

Tất cả chúng tôi đồng thanh trả lời...

Năm 1957, đoàn đại biểu Chính phủ Ấn Độ sang thăm Hà Nội, giáo sinh các dân tộc ở trường chúng tôi mặc trang phục theo dân tộc mình, đón đoàn tại lễ đường Trường Đại học Y khoa Hà Nội.

Bác Hồ giới thiệu chúng tôi với Tổng thống Xúcácnô.

Rồi Người quay sang hỏi chuyện chúng tôi:

- Cháu là người dân tộc Khmer phải không?

- Dạ, phải!

Tôi vô cùng ngạc nhiên không hiểu tại sao Prack Hồ biết.

- Cháu học lớp mấy?

Người hỏi tiếp.

- Dạ, lớp 7 ạ!

- Nhớ ba má, quê hương miền Nam không?

- Dạ, nhớ lắm ạ!

Prack Hồ dặn:

- Cố gắng học thật giỏi để biểu hiện tấm lòng nhớ thương ba má và quê hương...

Lần ấy là lần thứ ba và cũng là lần cuối cùng chúng tôi gặp Bác. Từ đó, trong quá trình học tập cho đến khi tốt nghiệp bảo vệ thành công luận án phó tiến sĩ ở Liên Xô (1970) và mãi mãi không bao giờ tôi quên lời dặn dò của Người.

Theo lời kể của PTS. Trần Thanh Pôn, Báo Sài

Gòn, ngày 19-5-1990.

HAI LẦN GẶP BÁC

Trung thu năm 1966, Thành đoàn tổ chức cho câu lạc bộ thiếu nhi biểu diễn tại Nhà hát thành phố, có thông báo Bác Hồ sẽ đến vui với các cháu.

Sắp đến giờ mở màn. Mọi người nóng lòng mong Bác đến. Tôi đang khăn trương chuẩn bị phía trong sân khấu. Thỉnh thoảng lại khẽ hé riđô nhìn ra các hàng ghế đầu xem Bác tới chưa. Nhưng chỗ Bác vẫn để trống mà phía sau đã ngồi đầy ắp ba tầng nhà hát.

Chợt có tiếng reo to: "Bác Hồ! Bác Hồ!". Tôi quay lại đã thấy Bác đứng sau cánh gà trong bộ quần áo lụa giản dị, tay cầm chiếc quạt phất nhẹ nhàng quạt cho mấy cháu đứng bên. Bác hỏi:

- Hôm nay các cháu biểu diễn gì?
- Dạ thưa Bác, hôm nay chúng cháu biểu diễn ca múa nhạc ạ!

Bác hỏi tiếp:

- Thế có tiết mục văn nghệ dân tộc không?
- Thưa Bác, có ạ!

Các cháu ríu rít quanh Bác, còn tôi, vì hồi hộp

quá không biết nên thưa Bác điều gì. Bác đi thăm các đồng chí phục vụ nhà hát rồi xuống xem biểu diễn.

Tối biểu diễn hôm đó thành công tốt đẹp, vui, sôi nổi hơn bao giờ hết.

Một lần khác, tôi dẫn gần 100 cháu và cán bộ phụ trách vào biểu diễn phục vụ khách tại Phủ Chủ tịch.

Khi các cháu vừa hoá trang và chuẩn bị xong thì Bác và một số đồng chí từ nhà sàn đi tới, trên "con đường xoài" mát rượi. Các cháu ùa ra đón Bác, còn tôi và mấy anh cán bộ chỉ đứng ngây ra nhìn Bác và đàn cháu nhỏ. Cháu nào cũng muốn chen vào để được gần Bác, để được Bác cầm tay, xoa đầu và hỏi han. Bác và các cháu đi dần về phía "sân khấu" nơi Bác sẽ tiếp khách.

Chợt Bác hỏi:

- Hôm nay các cháu làm gì mà đánh phấn, má hồng thế này?

- Thế không đánh phấn thì có biểu diễn được không? - Bác hỏi tiếp.

Các em đồng thanh trả lời:

- Thưa Bác, có ạ!

Cán bộ phụ trách chúng tôi lúc ấy đều hiểu ý Bác: không nên quá câu nệ hình thức son phấn đối với tuổi thơ trong những buổi sinh hoạt như thế này.

Cuối buổi biểu diễn, Bác cùng khách gọi các cháu đến chia kẹo và chụp ảnh cùng Bác.

Theo *Lê Bùi*, Báo *Hà Nội mới*, ngày 15-5-1985.

"AI YÊU BÁC HỒ CHÍ MINH..."

"Ai yêu Bác Hồ Chí Minh hơn thiếu niên nhi đồng. Ai yêu Bác Hồ Chí Minh hơn thiếu nhi Việt Nam..." đó là bài đồng ca ở đầu buổi biểu diễn báo cáo thành tích học tập với Bác kính yêu, nhân ngày Quốc tế Thiếu nhi, của học sinh Trường Âm nhạc Việt Nam tại Phủ Chủ tịch, tối ngày 31 tháng 5 năm 1969.

Hôm ấy, chúng tôi đưa các em đến Phủ Chủ tịch khá sớm để chuẩn bị. Tất cả đều hồi hộp chờ Bác đến. Im lặng và ánh nhìn hướng về phía cửa. Bỗng cả hội trường bùng lên náo nhiệt:

- Bác đến rồi! nhìn Bác đi thông thả, chậm rãi, linh cảm lo âu bỗng trào lên: Bác yếu mệt rồi ư? nhưng rồi điều lo lắng ấy của mọi trái tim tan đi nhanh chóng khi bắt gặp nụ cười ấm áp của Bác và khi Người đưa tay vẫy gọi các cháu. Như đàn chim non, bầy trẻ ào đến vây quanh Bác. Bác dẫn các cháu đến chỗ Bác ngồi và bế hai cháu nhỏ nhất vào lòng, kéo các cháu khác đứng bên cạnh. Bác hỏi các cháu chuyện học hành, vui chơi... các cháu tranh đáp lời Bác. Cháu nào cũng

muốn kể với Bác thật nhiều. Bác tươi cười chăm chú nghe các cháu kể chuyện như người ông đi xa mới về nghe đàn cháu ríu rít khoe chuyện ở nhà. Trong không khí đầm ấm ấy, các cháu trong hội đồng ca mở đầu buổi diễn. Bác Hồ vỗ tay hòa theo nhịp hát của các cháu. Cả hội trường hưởng ứng. Bài đồng ca biến thành bài hát tập thể sôi nổi, dạt dào... "Bác chúng em đáng cao cao, người thanh thanh, Bác chúng em mắt như sao, râu hơi dài. Bác chúng em nước da nâu vì sương gió..." và đến lúc lời ca cuối bài ngân lên "chúng cháu ước mong Bác Hồ Chí Minh sống... muôn... năm". Cả hội trường trào lên trong tiếng vỗ tay kéo dài.

Sau mỗi tiết mục, Bác lại thưởng các cháu kẹo và ân cần động viên, nhận xét bài các cháu biểu diễn. Đặc biệt sau khi em Nguyễn Thu Hải đọc tấu đàn 36 dây, Bác ôm hôn và đưa em hai cái kẹo. Hải lưỡng lự băn khoăn không biết nên nhận một hay cả hai chiếc, vì em thấy các bạn ai cũng chỉ nhận một chiếc. Thấy vẻ lưỡng lự ấy, Bác hỏi ngay:

- Cháu muốn lấy một hay hai cái kẹo?

- Thưa Bác, cháu muốn lấy một cái ạ.

Bác Hồ vui vẻ:

- Ừ phải, cháu ăn một cái, còn một cái để phần các bạn Tây Nguyên.

Chả là Hải biểu diễn khá đạt bài "Em nhớ Tây

Nguyên". Chi tiết nhỏ bé ấy khiến chúng tôi thấu hiểu lòng Bác chẳng lúc nào nguôi nhớ miền Nam.

Ngay lúc như có điều gì suy nghĩ, Bác gọi em Hải:

- Cháu vừa biểu diễn bằng cây đàn gì vậy?
- Thưa Bác, đây là cây đàn tam thập lục ạ.

Bác liền bảo:

- Sao cháu không gọi là đàn 36 dây theo tiếng của chúng ta?

Hải lúng túng:

- Thưa Bác, vâng ạ!

Chúng tôi và các em đầu ngơ đó là buổi biểu diễn cuối cùng để Bác xem trước khi Người đi xa.

Hoàng Đình Anh kể,

Bác Hồ với Thủ đô Hà Nội, Nxb. Công an nhân dân, Hà Nội, 2005.

CÓ PHẢI CHÁU LÀ HIẾU KHÔNG?

Tháng 11 năm 1946, một trí thức 38 tuổi có bằng Tiến sĩ Văn khoa và Cử nhân Luật của Pháp, rất ngạc nhiên khi nhận được tấm danh thiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh mời lên gặp. Trong lần gặp này, Bác đã trực tiếp giao cho anh đảm nhiệm chức vụ Bộ trưởng Bộ Giáo dục. Anh băn khoăn thưa với Bác là chưa tham gia công tác cách mạng bao giờ. Bác Hồ đã ân cần động viên anh: "Cứ làm đi rồi sẽ làm được". Lời động viên thân ái ấy đã là sức mạnh to lớn giúp Bộ trưởng Nguyễn Văn Huyên đem hết tâm trí ra góp phần xây dựng và phát triển sự nghiệp giáo dục của nước ta cho đến tận những giờ phút cuối cùng của đời mình.

Hôm Bác sang Pháp cùng đoàn đại biểu Việt Nam đi dự Hội nghị Phôngtennoblô, trong đó có anh, tình cờ tại sân bay Gia Lâm, Bác thấy đồng chí Phạm Văn Đồng bế một cháu gái nhỏ khoảng 4 tuổi. Bác rất vui khi biết đây là "con gái của bố Huyên". Cháu bé tên là Hiếu. Bác đón lấy cháu Hiếu và chỉ bế một lát thôi nhưng về sau Bác vẫn không quên cháu bé gái này.

Trong kháng chiến chống Pháp, khi chưa đầy 10 tuổi, bé Hiếu không may bị ốm liệt giường vì bệnh lao xương. Khi biết tin, Bác Hồ đã cho người tìm thuốc và cao hổ cốt để giao cho "chú Huyền" đem về chạy chữa cho bé. Mỗi lần họp Hội đồng Chính phủ, Bác lại hỏi thăm anh Huyền về sức khoẻ của bé: "Hiếu đã khỏi chưa? Nếu cháu bắt đầu chơi đùa được là không đáng lo đâu".

Năm 1953, bé Hiếu đã hoàn toàn lành bệnh và được cùng một số thiếu nhi Việt Nam sang học tập tại nước bạn. Bác rất vui khi được báo tin này. Bác tìm một hộp sữa và một mảnh vải kaki màu vàng để "chú Huyền" mang về cho bé Hiếu. Bác còn dặn: "Chú bảo cô may gấp cho cháu một cái áo bằng mảnh vải này nhé".

Nhiều năm trôi qua, một lần tại Hà Nội, Hiếu được cùng một số "cháu ngoan Bác Hồ" lên Phủ Chủ tịch và được gặp Bác. Bác Hồ ân cần thăm hỏi từng cháu một. Khi nghe Hiếu mạnh dạn thưa: "Cháu là con bố Huyền", Bác đã ôm lấy đầu em và âu yếm hỏi: "Có phải cháu là Hiếu không?".

Ôi, tấm lòng của một vị Chủ tịch nước đối với một cháu bé gái mà Người chỉ có dịp bế trong giây lát từ những ngày đầu cách mạng!

Bác ơi, Bác có biết không, đứa cháu gái bé bỏng và ốm yếu ấy giờ đây đã là một bác sĩ trung

tá quân y ngày đêm đang tận tình cứu chữa thương bệnh binh tại một bệnh viện lớn nhất của quân đội ta.

Thư ký Bác Hồ kể chuyện, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2005.

MỘT CUỘC GẶP GỠ BẤT NGỜ

Hằng ngày, Bác Hồ thường dành thời gian đi thăm và làm việc với các ngành, các địa phương. Những chuyến đi của Bác thường là không báo trước và cũng rất gọn nhẹ. Nếu phải đi cả ngày Bác bảo chuẩn bị sẵn bữa cơm trưa.

Một lần, sau khi thăm cơ sở xong, trên đường về Hà Nội, thấy một ngọn đồi có cây bóng mát, Bác cho nghỉ lại. Lúc này là vào giữa trưa, đường cái vắng vẻ, mấy Bác cháu giở cơm nắm vừa ăn vừa ngắm cảnh.

Vừa ăn xong, ngồi nghỉ được một lát thì nghe có tiếng lội bì bõm và tiếng cười nói rì rầm. Mấy đồng chí đi theo Bác chạy ra thì thấy hàng chục thiếu nhi trai có, gái có, cháu cầm cào cỏ, cháu xách rổ hái rau, giỏ bắt cua... Tất cả đều hướng về gốc cây to chỗ Bác ngồi.

Đồng chí bảo vệ báo cáo tình hình này với Bác, Bác cười:

- Các chú đi mời các cháu lại đây chơi với Bác, nhưng nhớ đừng làm các cháu sợ.

Các cháu sung sướng chạy ủa đến. Chú bảo vệ tập hợp các cháu lại thành vòng tròn vây quanh

bên Bác, cháu nào cũng hớn hờ vui mừng.

Bác trìu mến nhìn khắp lượt và hỏi:

- Các cháu làm gì mà đông thế?

Một em trai dáng láu lỉnh, nhỏ người nhất đáp lại:

- Thưa Bác, một bạn thấy Bác xuống xe liền thông báo cho chúng cháu ra xem Bác ạ.

Bác cười, nói vui:

- Muốn xem Bác à? Bác ngồi đây cháu nào muốn xem thì xem cho kỹ.

Cả Bác, cháu và các chú cùng được một trận cười vui sung sướng.

Bác hỏi tiếp:

- Các cháu đều đi học cả chứ? Ở đây có cháu nào không được đi học không?

- Dạ, chúng cháu đều đi học cả ạ!

- Học có giỏi không? Có ngoan không?

Nhiều cháu phấn khởi trả lời Bác:

- Có giỏi ạ, có ngoan ạ!

Bác gật đầu hài lòng và bảo các cháu hát một bài, và bài "Ai yêu Bác Hồ Chí Minh hơn chúng em nhi đồng" vang lên. Thế là giữa thiên nhiên trời đất bao la, một dàn đồng ca gồm các nghệ sĩ tí hon không chuyên biểu diễn say sưa dưới bàn tay bắt nhịp của người Bác kính yêu. Các cháu hát xong, Bác trìu mến nhìn các cháu cất giọng hiền từ:

- Bác cảm ơn các cháu đến thăm Bác, hát cho

Bác nghe. Bác mong các cháu học chăm, học giỏi, vâng lời thầy cô và cha mẹ. Bây giờ Bác còn phải đi tiếp, Bác cháu ta tạm chia tay nhau ở đây.

Thư ký Bác Hồ kể chuyện, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2005.

BA LẦN ĐƯỢC GẶP BÁC HỒ

Hồ Thị Thu kể:

Khi cháu ở trong Nam, cháu được nghe các chú đọc lời dạy của Bác Hồ, cháu càng thương nhớ Bác nhiều. Cháu và các bạn cháu mong sao nước nhà thống nhất, cùng đồng bào miền Nam đón Bác vào thăm. Qua thời gian chiến đấu, cháu được Đảng, Mặt trận cho ra miền Bắc để học tập, cháu vinh dự được gặp Bác.

Lần đầu cháu được gặp Bác, Bác hỏi cháu đã biết chữ chưa. Cháu vòng tay trả lời Bác mà nói không nên lời, vì cảm động quá. Sau, cháu cố gắng trả lời để Bác nghe:

- Dạ, thưa Bác, cháu chưa biết chữ nào ạ. Vì gia đình cháu nghèo, ba má cháu mất sớm, nhà cháu đông em nên không được đi học. Vừa nói xong, cháu ngước lên nhìn Bác. Hai hàng nước mắt Bác rưng rưng làm cho cháu thêm cảm động hơn.

Lần thứ hai, cháu được vào gặp Bác. Bác hỏi cháu:

- Đồng bào miền Nam đấu tranh và chiến đấu

như thế nào?

Cháu liền đứng lên vòng tay lại:

- Dạ, thưa Bác, đồng bào miền Nam đấu tranh không sợ gian khổ, chiến đấu không sợ hy sinh, mà chỉ sợ mù hai mắt, sau này nước nhà thống nhất, Bác vào thăm không nhìn thấy Bác.

Cháu ngược nhìn lên lại thấy Bác rung rung nước mắt. Bữa ấy, Bác cho cháu ăn cơm. Cháu ngồi bên Bác, Bác gấp thức ăn cho cháu...

Lần thứ ba, cháu được gặp Bác ở Hội trường Ba Đình. Cháu mừng rỡ chạy lại ôm và hôn Bác. Bác hỏi cháu:

- Kỳ này cháu có ăn được cơm không, ăn được mấy bát?

Cháu đáp:

- Dạ, thưa Bác, cháu ăn được hai bát ạ!

Ăn thế là ít đấy! Cố ăn nhiều cho khoẻ vào.

Bác dặn thêm, cháu phải giữ gìn sức khoẻ cho thật tốt, học tập văn hoá, chính trị, lao động cho thật tốt, đoàn kết tốt, thương yêu đồng đội tốt, phải nghe lời các cô, các chú dạy bảo.

Sau những giờ phút quý báu ấy cháu ra về, không muốn rời Bác, chỉ mong sao gần Bác luôn luôn.

Ngày tháng qua đi, bệnh của cháu lại phát triển, nên các chú đưa cháu vào viện. Được tin ấy, Bác điện vào thăm cháu. Lúc ấy bệnh cháu quá

nặng, đến khi cháu tỉnh dậy, các chú nói lại, cháu vô cùng xúc động, vì Bác bận công việc mà còn quan tâm đến sức khỏe của cháu. Thời gian sau cháu xa Hà Nội về trường học, hằng ngày cháu luôn thực hiện lời Bác dạy.

Dũng sĩ thiếu niên miền Nam, đời đời ơn Bác,
Nxb. Kim Đồng, Hà Nội, 1970.

THƯỜNG NGÀY BÁC YÊU TRẺ CON MỘT CÁCH KỶ LẠ

Mọi người chúng ta đều biết Bác Hồ yêu thương trẻ em như thế nào. Chúng ta có thể kể ra biết bao hình ảnh sinh động, những kỷ niệm sâu sắc, nói lên tấm lòng yêu thương thấm thiết của Bác Hồ đối với trẻ em. Nghĩ đến trẻ em, tự nhiên chúng ta nghĩ đến Bác Hồ. Những đồng chí có vinh dự được sống gần Bác đều kể lại rằng, Bác Hồ có cảm tình đặc biệt đối với trẻ em.

Đồng chí Hoàng Hữu Kháng, Cục Cảnh vệ Bộ Nội vụ¹ kể:

"Có một đêm, Bác ngủ trên gác một căn nhà, tới 4 giờ sáng Người thức giấc. Ngoài trời gió vùn vút đập vào cửa kính. Ngồi trong nhà còn thấy lạnh, thế mà đã có tiếng trẻ rao hàng dưới đường phố vọng lên. Bác mở cửa ngó xuống nhìn cho đến khi em bé đi khuất mới từ từ khép cửa lại".

Nhà thơ Tú Mỡ nhớ lại trong Đại hội chiến sĩ thi đua năm 1952 sau một buổi chiều bóng, mọi

1. Nay là Bộ Công An (BT).

người lục tục đứng dậy ra về, Bác vội đứng lên đưa tay ra lệnh trật tự và nói to:

"Hãy khoan đã, để cho cháu bé ra trước, kéo lộn xộn các cháu sẽ lạc đấy". Đồng chí Tú Mỡ thốt lên:

"Chao ôi! Óc sáng suốt của Bác thật lạ kỳ hiếm có! Bác chăm lo hàng vạn việc lớn mà không quên sót một việc nhỏ mà người khác thường không nghĩ tới. Ai chú ý chăm sóc các cháu nhi đồng bằng Bác Hồ Chí Minh".

Chuyện thường ngày của Bác Hồ do đồng chí Hoàng Quốc Việt biên soạn đã viết:

"Bác yêu trẻ con một cách kỳ lạ! đang trò chuyện, đọc báo mà nghe trên đài có tiếng trẻ em hát là Bác dừng lại nghe. Đã nhiều lần Bác cùng với đồng chí phục vụ đoán xem em bé vừa hát xong mấy tuổi. Rồi Bác bảo đồng chí ấy, lúc nào tiện, hỏi bên đài phát thanh xem. Mặc dù đồng chí ấy thường ngày về nhà vẫn chăm sóc con nhỏ mà lại hay đoán sai, còn Bác thường là đoán trúng. Bác bảo một đồng chí phục vụ ở gần Bác thỉnh thoảng đưa con nhỏ đến chơi với Bác. Nhưng vì Bác bận nhiều việc nên đồng chí phục vụ phải chọn thời gian vào các buổi sáng sớm. Cháu bé sắp được đến thăm Bác Hồ thì thích lắm, tự mình thức dậy rất sớm, giục bố đi từng phút một. Có lần đến, thấy trên nhà sàn chưa bật đèn, hai bố con chưa dám lên. Chờ đến khi phòng Bác sáng đèn,

hai bố con lên nhà đã thấy Bác cầm sẵn trên tay
mấy bông hoa cho cháu, trên bàn Bác đã bày sẵn
kẹo để đón khách “tí hon”...”.

Kể chuyện Bác Hồ, Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 2003.

DÀNH CHO CÁC CHÁU

Trước khi thiết kế ngôi nhà sàn gỗ của Bác tại Phủ Chủ tịch (tầng trên có hai phòng, một phòng Bác dùng làm việc, một phòng nghỉ. Còn tầng dưới là nơi Bác họp và tiếp khách), Bác có ý kiến:

- Khách của Bác có nhiều, có lúc Bác phải tiếp đông các cháu, vì vậy chú thiết kế cho Bác một hàng ghế xi măng bao quanh.

Vâng lời Bác, các đồng chí đã thiết kế hàng ghế đó. Mỗi lần các cháu đến, các cháu đều quây quần bên Bác và được Bác chia bánh kẹo.

Một hôm, Bác nói với đồng chí giúp việc:

- Chú xem, khách "tí hon" của Bác khá nhiều, để các cháu vui thì phải có cảnh cho các cháu xem, chú gắng kiếm một chiếc bể về để nuôi cá vàng làm cảnh cho các cháu.

Vâng lời Bác, đồng chí giúp việc đi tìm mua một bể nuôi cá đặt tại hành lang của tầng dưới ngôi nhà sàn và thả ba con cá vàng rất đẹp.

Hằng ngày, sau giờ làm việc, Bác thường cho cá vàng ăn. Người để dành những mẩu bánh mì

làm thức ăn cho cá. Được Bác chăm sóc, ba con cá vàng ngày một lớn và phát triển.

Mùa đông trời lạnh, Bác nói:

- Cá cũng như người, mùa đông phải giữ nhiệt độ đủ ấm. Chú nên làm một chiếc nắp đậy bể cá để đảm bảo độ ấm cho cá.

Khách đến thăm nhà Bác, nhất là khách "tí hon" rất thích thú đứng ngắm bể cá vàng. Những con cá màu sắc thật sặc sỡ, tung tăng, lấp lánh, bơi lặn trong bể nước.

Bác Hồ - Người Việt Nam đẹp nhất, Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 1987.

CHIẾC RỄ ĐA TRÒN

Một buổi sớm, như thường lệ, Bác tập thể dục rồi đi dạo trong vườn. Đến một gốc đa, Bác chợt thấy một chiếc rễ đa nhỏ và dài ngoằn ngoèo trên mặt cỏ. Đêm qua trời mưa bão, chắc nó bị gió đánh rớt xuống. Bác đứng tần ngần một lát rồi quay lại bảo đồng chí phục vụ đi theo:

- Đừng rút nó đi. Chú xem cuộn nó lại và giâm cho nó mọc tiếp.

Đồng chí phục vụ vâng lời, xới đám đất nhỏ và chôn nó xuống, nhưng Bác bảo:

- Không, chú nên làm thế này.

Bác vừa nói vừa cuộn chiếc rễ thành một vòng tròn. Đồng chí phục vụ làm theo sự hướng dẫn của Bác: cuộn tròn chiếc rễ lại và buộc cho nó tựa vào hai cái cọc...

Đồng chí phục vụ thắc mắc hỏi Bác:

- Thưa Bác, làm thế này để làm gì ạ?

Bác khẽ cười gật gật đầu:

- Rồi chú khắc biết.

Ít lâu sau, chiếc rễ đa đã bám chặt đất và phát triển rất tốt. Và có một sự kỳ thú là đoàn thiếu

nhi nào vào thăm vườn Bác, không ai bảo ai, bạn nào cũng thích chơi chui qua chui lại chiếc rề đa mọc thành hình tròn xinh xắn kia.

Lúc bấy giờ ai nấy mới chợt nhớ đến lời của Bác: "Rồi chú khắc biết".

Thì ra, Bác của chúng ta chẳng những rất yêu các cháu thiếu nhi mà cũng rất hiểu thiếu nhi.

Kể chuyện Bác Hồ, Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 2003.

TRONG ĐẠI HỘI ANH HÙNG, CHIẾN SĨ THI ĐUA CHỐNG MỸ, CỨU NƯỚC

Đại hội năm ấy, có sáu thiếu nhi đi dự, được Bác rất quan tâm. Hôm cuối Đại hội, các cháu rất vinh dự được lên ghế Đoàn Chủ tịch với Bác. Sướng quá, các cháu chạy ùa lên. Bác Hồ và Bác Tôn kéo ghế ra cho các cháu đứng vào cạnh hai Bác.

Trong đoàn thiếu nhi có Hoa Xuân Tứ bị cụt cả hai tay. Bác Hồ chăm chú nhìn Tứ, kéo Tứ lại gần. Bác giới thiệu với Đại hội:

- Dân tộc ta rất anh hùng, người lớn anh hùng, thiếu nhi cũng rất anh hùng. Như cháu Hoa Xuân Tứ này, cụt hai tay mà vẫn học giỏi.

Rồi chỉ vào Đinh Thị Lê Kim, cô bé "Ba đảm đang", Bác bảo:

- Cả cô bé hạt mít này cũng học lớp 6 rồi đấy.

Bác bắt nhịp cho Đại hội hát bài "Giải phóng miền Nam", Bác không hát nhưng vỗ tay theo nhịp, mắt Bác nhìn trù mến.

Sau đó tất cả đại biểu anh hùng và tập thể anh hùng cùng các cháu thiếu nhi được chụp ảnh

chung với Bác. Bác đứng giữa, các cháu thiếu nhi vây quanh.

... Bác lại cho đoàn đại biểu thiếu nhi được gặp riêng Bác.

Ngồi quây quần quanh Bác, các cháu được Bác hỏi tên từng người. Bác chia cho mỗi cháu một cái bánh, Bác hỏi:

- Về dự Đại hội, các cháu muốn nói gì nữa không?

Đinh Thị Lê Kim kể với Bác hồi ở Thái Lan, Kim không được học, phải đi bán bánh, bị cảnh sát đánh. Kể đến đây, Kim khóc. Bác vỗ vai an ủi Kim, rồi Bác kể chuyện Bác hoạt động ở Thái Lan, Bác khen thiếu nhi ta rất anh hùng, dù là ở trong nước hay ngoài nước.

... Các cháu lại được chụp ảnh chung với Bác, hát cho Bác nghe bài "Nguyễn Bá Ngọc, người thiếu niên dũng cảm".

Khi các cháu thiếu nhi ra về, Bác Hồ đứng trông theo cho đến khi xe của các cháu rời bánh.

Kể chuyện Bác Hồ, Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 2003.

BÁC HỒ ĐẾN THĂM GIA ĐÌNH CHÁU ĐÓ

Năm 1956, Bác Hồ ra thăm đảo Cát Bà, vào một xóm chài.

... Bác vào nhà một gia đình đánh cá ở đầu xóm. Người lớn đi vắng cả. Chỉ một em gái nhỏ đang nấu cơm. Bác hỏi em nhỏ:

- Bố mẹ cháu đi đâu?

Em bé đứng dậy, lễ phép thưa:

- Bố cháu đi đánh cá, mẹ cháu ra chợ ạ. Em bé ngược nhìn ảnh Bác Hồ treo trên vách, rồi nhìn Bác, lại nhìn tấm ảnh, rồi quay lại nhìn Bác.

Chợt mắt em sáng lên, em chạy lại gần Bác Hồ và reo lên:

- Bác Hồ!

Đồng chí Bí thư Huyện ủy nói:

- Bác Hồ tới thăm gia đình cháu đó.

Bác ôm lấy em nhỏ, chỉ bếp lửa, quay lại nói với một đồng chí đi theo:

- Nồi cơm đang sôi, chú ra ghế giúp cháu kéo khô.

Bác vừa cho em nhỏ kẹo vừa hỏi:

- Cháu mấy tuổi?

- Thưa Bác, cháu lên tám ạ!

Bác mỉm cười khen:

- Tám tuổi mà đã thổi cơm giúp cha mẹ là ngoan.

Một thanh niên mình trần, da lấm tấm nước biển bước nhanh vào nhà. Thuyền anh vừa đến bến, nghe bà con nói Bác Hồ tới thăm nhà nên anh chạy vội về.

Thấy Bác, anh chạy lại chào:

- Kính Bác ạ!

Rồi anh định với lấy cái áo treo trên vách mặc vào người, Bác biết ý, nắm lấy vai anh ngăn lại.

- Chú cứ đứng đây!

Bác ngắm khỏ người vạm vỡ của anh thanh niên.

- Dân đánh cá phải mạnh khỏe như chú hoặc hơn nữa mới được.

Bác hỏi thăm về tình hình đời sống.

Anh thanh niên vui sướng báo cáo với Bác là ngày nào vợ chồng cũng có cơm no, con cái được học hành.

Bác gật đầu, rồi cúi xuống hỏi em bé:

- Cháu học lớp mấy rồi?

- Cháu học lớp hai ạ!

Bác tỏ vẻ hài lòng và bảo đồng chí đi theo lấy cho cháu một tờ báo Việt Nam còn thơm mùi giấy và mực in, Bác đã đem từ Hà Nội ra đảo với ý định làm quà cho bà con ngoài này.

Bác vỗ vai anh thanh niên:

- Thôi chú sửa soạn ăn cơm kéo đỏi! Những chuyến sau ra biển cố đánh thật nhiều cá.

Kể chuyện Bác Hồ, Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 2003.

BÁC HỒ ĐẾN THĂM LỚP VỞ LÒNG ĐÌNH THẠCH KHỐI, HÀNG THAN

Sáng thứ tư, ngày 31 tháng 12 năm 1959, trời hửng nắng, thời tiết ấm áp, khoảng 10 giờ 20 phút, khi lớp học buổi sáng ở đình Thạch Khối sắp kết thúc thì bỗng có hai chiếc xe ô tô con lướt tới đỗ ngay trước cổng đình. Cửa xe mở. Một cụ già mặc quần áo kaki đã bạc màu, chân đi dép cao su giản dị, bước ra.

- Bác Hồ! Bác Hồ đến!

Đoàn người ủa ra, reo lên sung sướng. Bác tươi cười giơ tay chào bà con khối phố và bước nhanh vào đình. Cùng đi với Bác có đồng chí Trần Danh Tuyên, Bí thư Thành ủy Hà Nội và một số cán bộ khác.

Khi vào lớp, các cháu reo mừng vây lấy Bác. Bác ân cần bảo các cháu về chỗ ngồi để Bác nói chuyện.

Bác hỏi thầy giáo chủ nhiệm lớp Phan Thành:

- Các cháu có ngoan không chú?

Cảm động và sung sướng, đồng chí Thành trả

lời:

- Dạ, thưa Bác, các em ngoan ạ.

Bác hỏi tiếp:

- Các cô, các chú chăm sóc các cháu như thế nào?

- Dạ, thưa Bác, chúng cháu chăm sóc các em chu đáo, dạy các em học tập, biết giữ gìn vệ sinh, lại dạy các em cả múa hát nữa.

Bác quay lại nói với các cháu:

- Các cháu học có giỏi không, có vâng lời các thầy cô giáo không?

Các em vui sướng cùng đáp:

- Thưa Bác, có ạ!

Bác xem sách một số em, khen các em viết chữ sạch đẹp.

Bác nói với đồng chí Thành:

- Bây giờ chú gọi một cháu lên bảng tập đọc cho Bác nghe.

Thầy Thành gọi một em trai lên bảng và bảo em tập đọc bài *Ông Tý có một quả ớt đỏ*. Em đọc bài xong, Bác xoa đầu và khen:

- Cháu đọc giỏi, Bác rất vui lòng.

Sau đó, Bác hỏi cả lớp:

- Các cháu có thích ăn kẹo không nào?

- Thưa Bác, có ạ!

Bác gọi đồng chí đi theo lấy kẹo phân phát cho các cháu. Trong lúc các cháu ăn kẹo, Bác

mọi người vẫn chưa hết cảm động, bồi hồi.

Bác Hồ với Thủ đô Hà Nội và những năm tháng không thể nào quên, Nxb. Văn hóa thông tin, Hà Nội, 2004.

VINH DỰ ĐƯỢC BÁC HỒ QUÀNG KHĂN ĐỎ

Sau gần 30 năm kể từ ngày tôi được Bác Hồ quàng khăn đỏ cho (1962), hôm nay tôi vinh dự có dịp gặp lại anh phụ trách của tôi trong những ngày còn tuổi Đội.

Nhìn các anh, tôi nhớ lại những kỷ niệm của một thời thiếu niên đầy vui tươi, sôi nổi và tràn đầy niềm ước vọng trong những ngày tôi sống và sinh hoạt tại Câu lạc bộ Thiếu nhi Hà Nội (nay là Cung Thiếu nhi Hà Nội), nơi tôi lớn lên và trưởng thành.

Những kỷ niệm ngày ấy lần lượt hiện ra trong tôi một cách sinh động.

Hồi đó, chúng tôi là những đội viên thiếu niên xuất sắc được tuyển chọn từ các trường phổ thông lên sinh hoạt tại Câu lạc bộ Thiếu nhi Hà Nội để rèn luyện và bồi dưỡng năng khiếu. Hằng tuần, sau những ngày học tập, chúng tôi tập trung ở ban ca câu lạc bộ. Phải nói rằng, đó là những ngày tôi say sưa thích thú và hồn nhiên nhất trong quãng đời thiếu niên của mình. Điều mà tôi thích nhất là cứ mỗi dịp kỷ niệm những ngày lễ lớn như 19 - 5, 2 - 9 hay những dịp đón các đoàn nước ngoài sang

thăm nước ta, là Bác Hồ lại yêu cầu, chỉ thị xuống cho đoàn thiếu nhi ngoan lên chào mừng và thế là chúng tôi lại được gặp Bác. Với Bác, có lẽ thiếu nhi là thế hệ được Bác quan tâm nhiều nhất. Chỉ cần thấy chúng tôi là Bác cười vui lắm. Nụ cười hiền từ, đầy khoan dung của Bác, ai mới gặp đã cảm thấy gần gũi, yêu thương từ lâu rồi.

Những kỷ niệm sâu sắc của tôi là những dịp được vào Phủ Chủ tịch để thăm Bác.

Nói đến Bác, đối với tôi là một tình cảm thiêng liêng, trân trọng và cũng là hết sức kính yêu, gần gũi. Mỗi lần nhắc đến Bác, trong tôi chỉ ước ao được là nhà văn để có đủ ngôn từ, hình tượng hay và đẹp nhất dành cho Bác và có thể diễn tả hết lòng mình đối với Bác. Nhưng rất tiếc tôi lại không phải là nhà văn nên những suy nghĩ ấy tôi chỉ còn biết nâng niu, trân trọng để sâu trong tim và biến nó thành lời dạy cho quãng đời mình sau này mà thôi.

Đến hôm nay, biết nói gì đây, những cảm xúc xưa ấy khi tôi lại có dịp gọi lại những kỷ niệm với Bác. Mỗi lần gặp Bác là chúng tôi không thể quên được hình ảnh hiền từ, nhân hậu và thân thương của Bác. Nhất là dịp Tết Trung thu năm 1961, Bác đến câu lạc bộ với chúng tôi là điều thật bất ngờ và đột ngột vì chẳng ai có thể nghĩ rằng Bác đã già yếu, lại bận nhiều công việc nước như vậy mà Bác cũng cố gắng thu xếp đến được với các cháu thiếu nhi. Sự xuất hiện của Bác làm cho ngày Tết Trung thu của chúng tôi thêm rộn ràng và nhiều ý nghĩa.

Bác mặc áo nâu, đi dép cao su, Bác cười vui và lên sân khấu bắt nhịp cho đoàn hợp ca của chúng tôi hát. Bác không quên căn dặn chúng tôi vui Tết Trung thu rồi trở về cố gắng học tập, chăm ngoan, phải nhớ lời Bác dạy đoàn kết, thương yêu nhau. Tất cả những hình ảnh đó đều ghi thành dấu ấn sâu sắc trong mỗi chúng tôi. Rồi Bác còn đến phái đoàn ngoại giao Ấnô-nê-xi-a do Tổng thống dẫn đầu cũng là kỷ niệm khó quên được đối với tôi. Bởi những lúc đó, tôi thấy Bác của chúng ta như trẻ lại và gần gũi với thiếu nhi vô cùng. Song sâu sắc vẫn là dịp Tết năm 1962 khi chúng tôi được vào Phủ Chủ tịch để chúc thọ Bác. Hôm đó, tôi còn nhớ mãi Bác mặc bộ kaki trắng bạc màu, vẫn đôi dép cao su giản dị ấy Bác ra đón chúng tôi cùng với bác Phạm Văn Đồng (ngày ấy còn trẻ)... Chúng tôi vây quanh lấy Bác, nhìn Bác không chớp mắt, sao Bác hiền thế, khó hình dung nổi đó là vị Chủ tịch mà lại gần gũi với mọi người như vậy. Thế rồi tôi được vinh dự thay mặt các bạn thiếu nhi Thủ đô đọc lời chúc thọ Bác. Sau khi tôi đọc xong, Bác ôm lấy tôi, vỗ vai trìu mến hỏi: “Cháu tên là gì? Học ở đâu? Tôi trả lời: Dạ thưa Bác, cháu tên Đình, cháu học lớp 6 Trường cấp II Trung Vương ạ”. Bác lại hỏi: “Cháu học có tốt không? Có ngoan không?”. Tôi niềm nở trả lời: “Dạ thưa Bác, cháu học tốt và luôn luôn vâng lời cha mẹ, thầy cô giáo ạ”. Bác nói: “Tốt lắm!”... Rồi đem ra một chiếc khăn quàng đỏ và tôi đang ngỡ ngàng thì Bác

quàng lên vai tôi chiếc khăn đỏ. Tôi cảm động không nói nên lời chỉ còn biết lúng túng trong miệng: “Cháu cảm ơn Bác!”. Thế là Bác mở đầu cho tràng vỗ tay rộn rã rồi Bác chúc Tết chúng tôi. Mọi người đều im lặng lắng nghe giọng nói ấm áp của Bác: “Chúc các cháu sang năm mới thêm một tuổi phải lớn lên, khoẻ mạnh nhiều lên và phải học thật giỏi, chăm ngoan, biết vâng lời cha mẹ, thầy cô và các anh chị phụ trách, đặc biệt phải nhớ 5 Điều Bác đã dạy... Cháu nào còn nhớ 5 Điều đó không?”. Trong chúng tôi có bạn thừa với Bác đó là:

Điều 1: Yêu Tổ quốc, yêu đồng bào.

Điều 2: Học tập tốt, lao động tốt.

Điều 3: Đoàn kết tốt, kỷ luật tốt.

Điều 4: Giữ gìn vệ sinh thật tốt.

Điều 5: Khiêm tốn, thật thà, dũng cảm.

Bác nói: “Tốt lắm! Các cháu gắng sức làm tốt nhé và phải gương mẫu giúp đỡ bạn bè cùng thực hiện nhé. Các cháu có đồng ý với Bác không”.

- Thừa Bác, chúng cháu xin hứa thực hiện tốt ạ!

Lại một tràng vỗ tay rộn rã vang lên. Bác cháu cùng vui vẻ. Bác phát bánh kẹo cho chúng tôi như mọi lần. Chúng tôi, mỗi người đều có một gói kẹo rất ngon...

Kết thúc buổi đó, Bác cũng không quên bắt nhịp cho chúng tôi hát bài *Kết đoàn*. Chúng tôi chia tay Bác ra về trong lòng vô cùng vẫn vương

với hình ảnh của Bác.

Riêng với tôi, từ đó đến nay, trên mọi nẻo đường và trong mọi lĩnh vực học tập và công tác, tuy không còn được gặp Bác nữa nhưng hình ảnh và những lời dạy của Bác vẫn còn trong tiềm thức của tôi, theo tôi trong mọi suy nghĩ và hành động. Nó trở thành niềm tự hào và động lực giúp tôi luôn hoàn thành tốt trong công tác, luôn giữ đúng phẩm chất đạo đức của một người giáo viên để không phụ lòng mong mỏi của Bác.

Nguyễn Thị Đình kể,

Ai yêu các nhi đồng bằng Bác Hồ Chí Minh, Nxb. Văn hóa thông tin, Hà Nội, 2006.

NỤ HÔN CỦA BÁC

Đến Trường Sư phạm miền núi trung ương năm 1957, tôi vừa tròn 16 tuổi, với mọi bề ngoài của một học sinh từ Trường Thiếu nhi ở Trung Quốc về. Tôi là người dân tộc Nùng, quê ở Võ Nhai, Thái Nguyên, nơi còn thiếu nhiều giáo viên.

Năm 1957, tôi cùng Đội Văn nghệ được đi đón Bác Hồ và ông Tổng thống Xucác-nô. Tôi cùng bạn Hoàng biểu diễn điệu múa “Hái hoa trên đồng cỏ” cho Bác và ông Xucác-nô xem tại Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội. Vừa múa xong, Bác từ trên khán đài hỏi với xuống “Cháu vừa múa điệu múa của dân tộc nào?”. Tôi vô cùng xúc động trả lời: “Thưa Bác, cháu vừa múa điệu múa của dân tộc Khmer ạ!”. Từ trên khán đài, Bác gật đầu khen ngợi. Tôi thật sự sung sướng.

Nhưng thú vị và hân hoan nhất, khi vừa ra khỏi cổng Trường Đại học Tổng hợp, chúng tôi thấy nhân dân Thủ đô đứng kín hai bên đường chờ chào đón Bác và ông Xucác-nô. Tôi và cô My dân tộc Mông, được nhận hai bó hoa đem tặng Bác và

ông Xucácno ở trước cửa trường. Khi Bác vừa xuất hiện, hai chị em lách đám đông ôm hoa chạy đến dâng hai Bác. Tuy rất đông, nhưng nhân dân Hà Nội tự dạt sang hai bên, để nhường lối cho hai chị em chúng tôi nhanh chân tới dâng hoa cho Bác. Bác Hồ ôm tôi vào lòng và đặt một nụ hôn ấm áp lên trán tôi. Ôi! Còn gì sung sướng hơn thế! Tôi lắp bắp: “Bác ơi! Bác ơi! Kính mời Bác đến thăm trường chúng cháu!”. Bác gật đầu và nói với tôi: “Cháu đưa hoa tặng Bung Xucácno đi”. Tôi và My đều dâng hoa cho Bung Xucácno.

Khoảnh khắc gặp Bác bất ngờ quá! Nhanh quá! Khi hai Bác lên xe đi rồi, tôi cùng Đội Văn nghệ bản thân mãi chưa muốn về. Thầy Dũng giục chúng tôi lên xe về trường. Bước xuống xe về lớp học trong niềm vui sướng dâng trào! Nụ hôn của Bác vẫn còn ấm trên trán tôi. Mọi người hỏi: “Xuyến ơi! Bác hôn Xuyến à?” Tôi chỉ gật đầu không nói ra lời. Niềm vui sướng được gặp Bác, được Bác hôn lên trán cứ nhân lên mãi suốt chặng đường công tác trên 30 năm. Hình ảnh Bác, nụ hôn của Bác đã giúp tôi vượt qua bao khó khăn trong dạy học, công tác dân vận. Tôi đã hoàn thành mọi công tác ở bất cứ hoàn cảnh nào ở Khu Việt Bắc suốt thời kỳ chống Mỹ oanh liệt. Nay về với chồng con ở Phan Thiết - Sài Gòn - Thành phố Hồ Chí Minh, tôi vẫn ngày đêm nhớ Bác

không nguôi.

Hoàng Thị Xuyên kể,

Ai yêu các nhi đồng bằng Bác Hồ Chí Minh, Nxb.
Văn hóa thông tin, Hà Nội, 2006.

NHỚ MÃI LẦN GẶP BÁC HỒ Ở NAM NINH, TRUNG QUỐC

Trong cuộc đời mỗi con người, điều may mắn nhất là có những kỷ niệm sâu sắc, đẹp để nằm sâu trong ký ức, không thể nào quên.

Đối với tôi, một chú bé từ thuở ấu thơ lên 9, lên 10, cha đi bộ đội chống Pháp, mẹ tần tảo một nách nuôi hai con, quang gánh tản cư... trôi dạt về xóm Sỏi, làng Phụ Quang (Nhơn Hoà, An Nhơn, Bình Định) tìm kế sinh sống và nuôi con để chồng đi đánh giặc, cứu nước, thì điều này càng trở nên quý giá. Từ tám bé, tôi đã phải đi ở đợ chăn bò, kiếm miếng cơm qua ngày. Mười ba, mười bốn tuổi tôi vẫn còn mù chữ. Xuất thân từ một gia đình nghèo khổ đi theo cách mạng, theo Đảng và Bác Hồ, tôi luôn luôn ghi nhớ mãi hai kỷ niệm sâu sắc nhất: được gặp Bác kính yêu và được vào Đảng Cộng sản Việt Nam quang vinh...

Giờ đây, sau 42 năm ngồi nhớ lại lần đầu cùng các bạn học sinh miền Nam tập kết được gặp và nghe Bác Hồ dạy bảo tại “Khu học xá Nam Ninh” (tỉnh Quảng Tây, Trung Quốc), lòng tôi lại trào

dâng bao xúc cảm...

Đó là một buổi sáng mùa Đông năm 1957, những ngày giáp Tết Nguyên đán Mậu Tuất. Sau khi dự lễ kỷ niệm lần thứ 40 Cách mạng Tháng Mười Nga (1917 - 1957) trên đường về nước, Bác Hồ ghé thăm cán bộ, giáo viên và học sinh đang học văn hoá tại Khu học xá Nam Ninh. Ngay từ ngày hôm trước, trên hệ thống loa truyền thanh của Khu học xá đã thông báo cho các cán bộ, giáo viên, học sinh cần khăn trương dọn dẹp vệ sinh phòng ốc, nơi ăn ở, trường lớp... và ăn mặc quần áo đẹp, chỉnh tề để đón tiếp một vị lãnh tụ Nhà nước ta đến thăm... Không ai bảo ai, nhưng chúng tôi đều thầm đoán là Bác Hồ kính yêu sẽ đến thăm Khu học xá Trung ương. Chính nơi đây, Mao Chủ tịch dành đặt cho cái tên rất hay và ý nghĩa là “Trường Đào tạo nhân tài ở Nam Ninh”...

Và điều mơ ước hồi hộp trông đợi ấy đã đến. Sáng ngày 24 tháng 12 năm 1957 khi hồi kèn tập hợp vang lên báo hiệu, các lớp học sinh nam nữ từ trường 1 đến trường 4, với hơn 3.000 học sinh từ lớp 1 đến lớp 10, gồm các bạn học sinh Việt Nam và các bạn học sinh hai nước Lào, Campuchia, đã đổ về quảng trường lớn trước Đại lễ đường, chờ đón Bác Hồ kính yêu.

Khoảng hơn 8 giờ sáng, khi làn sương sớm mùa Đông vừa tan, bình minh toả rạng bao trùm toàn

khu vườn hoa, thư viện, nhà thí nghiệm... rực rỡ, tưởng như mùa Xuân đến sớm ở đây thì bỗng cả rừng người chao động, tiếng hò reo vang vọng một vùng trời: “A! Bác Hồ đến rồi!” “Bác Hồ muôn năm!...”. Tôi tuy còn nhỏ con, thấp bé vẫn cố rướn người, kiễng chân, ngược lên lễ đài để nhìn Bác Hồ thật rõ. Tôi thấy Bác Hồ đúng như lời nhạc sĩ Phong Nhã tả trong lời ca mà tuổi thơ chúng tôi thường vẫn hát vang vang: *“Bác chúng em đáng cao cao người thanh thanh, Bác chúng em nước da nâu, râu hơi dài... Bác nay tuy đã già rồi, già rồi nhưng vẫn vui tươi...”*.

Bác Hồ tươi cười hiền hậu, Người giơ tay ra hiệu cho mọi người ổn định trật tự. Người nói:

- Trước hết, Bác thay mặt Đảng, Chính phủ và bố mẹ các cháu cảm ơn Đảng, Chính phủ, nhân dân và các đồng chí Trung Quốc ở đây đã giúp đỡ, dạy bảo các cháu. Bác cũng thay mặt Đảng, Chính phủ và đồng bào hỏi thăm các cô giáo, thầy giáo và các cháu học sinh. Bác thường theo dõi sự giáo dục, học hành và sinh hoạt của các cháu... Bây giờ Bác nói với các cháu học sinh. Các cháu ạ, nói chung các cháu đều chăm học, biết đoàn kết giúp đỡ nhau. Nhưng các cháu cũng còn nhiều khuyết điểm. Một số thôi chứ không phải là toàn thể - Bác dừng lại, đưa ánh mắt triu mến nhìn chúng tôi, rồi nói tiếp - Trong các cháu có nhiều mặt tốt, nhưng cũng có những khuyết điểm. Bác

nêu rõ cả những mặt không tốt nữa, các cháu có đồng ý không?.

Chúng tôi đồng thanh:

- Thừa Bác, đồng ý ạ!

Bác Hồ đã nêu rõ từng khuyết điểm, từng vụng dại của nhóm trẻ con chúng tôi¹. Người nói:

- Bác nghe nói, các cháu *còn thiếu vệ sinh*. Cháu nào như thế thì giờ tay lên nào!

Một số cháu giờ tay. Bác gật đầu và góp ý:

- Thế là không ngoan. Các cháu không biết rằng, giữ vệ sinh tức là giữ cho mình sao? Việc này cán bộ cũng phải chịu trách nhiệm - Người nói tiếp - Việc thứ hai là các cháu *thiếu ý thức kỷ luật*. Cái đó cũng không tốt. Vì các cháu là tương lai của nước nhà.

Sau này các cháu sẽ trở thành cán bộ lo việc cho nước. Một nước, một tổ chức mà không có kỷ luật thì sẽ lung tung, sẽ không làm gì được. Vậy cháu nào không giữ được kỷ luật mạnh dạn giờ tay lên Bác xem nào!

- Nhiều bạn học sinh, đa số là con trai, đã giờ tay. Bác Hồ nhìn thấy, và bằng giọng không vui, Người nói:

- Chà! Cũng khá đông đấy - Rồi Bác ôn tồn nói

1. Nội dung lời dạy của Bác Hồ in trong tập *Tiến bộ* - Nội san số 2 và 3, Xuân Mậu Tuất 1958, Khu học xá Trung ương Nam Ninh, tỉnh Quảng Tây, Trung Quốc.

tiếp - Điểm thứ ba là có nhiều cháu *không biết quý trọng của công*. Các cháu có biết một năm đã làm vỡ bao nhiêu miếng kính không? Hai nghìn miếng. Đó là mồ hôi, nước mắt của nhân dân Trung Quốc nhịn ăn nhịn mặc dựng xây nên những ngôi trường khang trang cho các cháu học hành. Các cháu đập vỡ kính như thế có thấy xấu hổ không?

Nhiều bạn học sinh nam mạnh dạn:

- Thưa Bác, xấu hổ lắm ạ!

Bằng những việc thật cụ thể, Bác Hồ đã nêu tiếp những khuyết điểm của học sinh chúng tôi. Người đặt câu hỏi:

- Nếu các cháu không giữ được kỷ luật, không bảo vệ của công, sau này lớn lên thói ấy quen đi thì liệu các cháu có thể làm được cán bộ không?

Mấy ngàn học sinh chúng tôi ngồi trật tự lắng nghe như uống vào lòng từng lời dạy bảo chân tình của Bác Hồ muôn vàn kính yêu. Bác nói tiếp:

- Một điểm nữa là một số các cháu *thiếu lễ phép*. Các cháu lễ phép thì lại bẽn lễn. Bẽn lễn không phải là lễ phép đâu? Có cháu không bẽn lễn thì lại nghênh ngang! Như vậy có đúng không? Không bẽn lễn, nhưng không được nghênh ngang mới là lễ phép...

Trước giờ tạm biệt, Bác Hồ kính yêu còn dạy chúng tôi:

- Một điểm nữa, Bác muốn nói với các cháu là

các cháu bé đối với các bạn gái không lễ phép!
Có cháu hay dọa, có khi đánh lại bạn gái nữa!
Làm như vậy có tốt không, các cháu?

Các bạn đều đồng thanh:

- Thừa Bác, không ạ!

Bác Hồ ôn tồn nói:

- Biết không tốt tại sao các cháu lại làm! Đó là khuyết điểm của một số cháu. Nói tóm lại, khuyết điểm của các cháu là: 1- *Thiếu vệ sinh*; 2- *Thiếu kỷ luật*; 3- *Không tôn trọng của công*; 4- *Thiếu lễ phép*; 5- *Giữa các cháu trai và các cháu gái chưa giúp đỡ nhau*. Những điều đó các cháu phải giúp nhau sửa chữa. Các cô giáo, thầy giáo, anh chị phụ trách cần giúp các cháu sửa. Bác mong các cháu cần chăm chỉ học hành, siêng năng lao động và biết tiết kiệm, quý trọng của công. Không làm vỡ kính. Giấy trắng không được vẽ bừa bãi, lãng phí. Quần áo mặc phải giữ gìn sạch sẽ. Ta phải nhớ những thứ ấy ở đâu mà ra. Phải giữ gìn cẩn thận. Phải tiết kiệm, không được phung phí, vì nước ta còn nghèo, nhân dân ta còn khó khăn, gian khổ...

Những lời dạy chí tình của Bác Hồ kính yêu đã được các bạn tôi - những học sinh miền Nam tập kết ngày ấy - ghi nhớ và phấn đấu trên mọi lĩnh vực. Nhiều bạn đã trở thành chiến sĩ anh hùng trong chiến đấu bảo vệ Tổ quốc, thống nhất đất nước. Nhiều bạn trở thành kỹ sư, nhà giáo, bác sĩ,

văn nghệ sĩ, nhà báo... góp sức lực, trí tuệ vào sự nghiệp xây dựng Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa giàu mạnh, như lời Bác Hồ kính yêu đã dạy cách đây 42 năm ở Khu học xá Trung ương Nam Ninh, tỉnh Quảng Tây, Trung Quốc ngày ấy...

Đặng Phú Sĩ kể,

Nửa thế kỷ học sinh miền Nam trên đất Bắc (1954 - 2004), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2004.

BÁC HỒ ƠI!

Tôi đã vinh dự được gặp Bác ba lần.

Năm 1957, khi đang học tại Khu học xá Nam Ninh, Trung Quốc, chúng tôi được vinh dự đón Bác vào thăm. Học sinh lúc đó quá đông, tôi không nhìn rõ Bác vì Người đứng quá xa. Nhưng cũng như các bạn mình, chúng tôi thấy lòng tràn ngập vui tươi hào hứng.

Lần thứ hai, năm 1958, khi vừa ở Trung Quốc về nước. Một lần tôi và một số bạn rủ nhau đến Câu lạc bộ Thống Nhất ở Bồ Hồ, Hà Nội đón Trung thu. Không ngờ tại đây, chúng tôi được gặp Bác Hồ.

Lần này, câu lạc bộ ít người hơn hồi ở Trung Quốc. Đa số là các cô chú cán bộ, bộ đội miền Nam, nên dĩ nhiên tụi nhóc chúng tôi được ưu tiên ngồi hàng ghế trước. Bác mặc bộ đồ lụa nâu, đầu trần, mang dép cao su. Mắt Bác sáng âm ỉm nhìn hết lượt hội trường và đứng lại hơi lâu nơi hàng ghế thiếu nhi. Bác nói chuyện xong là phát quà. Vừa phát cho từng cháu Bác vừa hỏi chuyện, tôi hồi hộp đến líu lưỡi khi Bác hỏi:

- Quê cháu ở đâu?
- Dạ... cháu ở Bến Tre ạ.

Bác xoa đầu, rồi phát kẹo cho tôi. Tôi còn nhớ những viên kẹo như rung khê trong đôi bàn tay đang run lên vì sung sướng bất ngờ. Tôi cầm kẹo nhưng mắt cứ nhìn theo Bác mãi. Tôi cứ tiếc sao hồi tập kết mẹ không cho hai em gái tôi cùng đi, để chúng nó cũng được gặp Bác Hồ như tôi. Một điều buồn hơn nữa là không sao viết thư kể chuyện vui này cho chúng nó nghe được. Giấy bút nào có thể tả hết được niềm vui của tôi.

Lần thứ ba, tôi được gặp Bác khi tôi đang học tại Trường Tám, Hải Phòng. Lúc đó lớp tôi ngồi đối diện với bức Bác đứng. Tôi ngồi gần phía trước, cách chỗ Bác vài mét. Trong nắng nhạt, Bác hồng hào và vui tươi hơn. Tôi được nhìn Bác kỹ hơn, lâu hơn. Thấy cả chiếc nút áo trên áo vét kaki Bác mặc. Chòm râu thưa - lay động mỗi lần Bác nói và khê bay trong nắng đẹp. Tôi lại được kẹo Bác cho. Tôi giữ mãi để dành mang về cho mẹ, cho em. Và rồi cũng phải ăn vì thời gian gặp mẹ thì vô hạn, kẹo bị chảy nước. Hai tờ giấy gói kẹo tôi giữ gìn như lưu vật quý báu. Nhiều bạn cũng làm như tôi. Sau này thất lạc, tôi buồn rất lâu.

Tất cả ba lần được đón Bác, gặp Bác trong đời là niềm vinh hạnh của riêng tôi. Những hình ảnh ấy

khắc sâu trong tâm trí tôi, là động lực thúc đẩy tôi học tập tốt hơn, công tác giỏi hơn để đền đáp công ơn trời biển của Bác.

Mai Nhị Hà kể,
Nửa thế kỷ học sinh miền Nam trên đất Bắc (1954 - 2004), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2004.

MỘT KỶ NIỆM KHÔNG THỂ NÀO QUÊN

Nhân dịp Tết đến, Bác Hồ cho tổ chức cuộc họp mặt, gồm đại diện các tầng lớp cán bộ, đồng bào và học sinh miền Nam để Bác chúc Tết, động viên, nhắc nhở mọi người sống và làm việc thật tốt. Giữa lúc thầy trò chúng tôi đang chuẩn bị đón cái Tết thứ hai trên đất Bắc, thì tôi (lúc đó là Hiệu đoàn trưởng học sinh) nhận được giấy mời về Khu Giáo dục học sinh miền Nam họp.

Theo giấy mời, đúng 8 giờ sáng ngày 29 tháng 12 năm 1956, tôi có mặt tại Khu Giáo dục. Chú bảo vệ bảo tôi vào thẳng phòng giám đốc chứ không phải đến hội trường như những lần trước. Thấy tôi, chú Giám đốc Nguyễn Duy Khâm ra tận cửa bắt tay. Mặc dù quản lý gần ba vạn học sinh miền Nam, nhưng chú biết tôi và rất quý tôi, vì tôi thường được họp và làm việc với chú. Tôi gọi chú là chú Tám theo cách gọi của người miền Nam. Chú Tám hiền lành, trầm tĩnh, nói năng nhỏ nhẹ, chú xem học sinh miền Nam như con cháu và học sinh miền Nam kính chú như cha. Chú hỏi qua tình hình học tập sinh

hoạt ở trường, rồi nói: “Giờ cháu xuống phòng khách nghỉ, 11 giờ 30 ăn cơm, chiều 5 giờ xuống làm việc với chú”. Chú giao cô phục vụ đưa tôi xuống phòng nghỉ. Nhìn thấy chiếc áo bông tôi mặc đã bạc màu, đôi dép tôi đi đã mòn, chú bảo cô phục vụ đưa tôi xuống kho đổi cái mới.

Còn lại một mình tại phòng nghỉ, tôi suy nghĩ mãi, tại sao giấy mời về họp mà không thấy họp? Tại sao phải đổi áo mới, dép mới? Tại sao chú Tám niềm nở hơn mọi lần? Linh tính mách bảo tôi sẽ có chuyện gì đây, tôi suy đoán đủ thứ nhưng không dám nghĩ đến khả năng sẽ được gặp Bác Hồ.

5 giờ kém 10 phút tôi đã đứng trước phòng chú Tám, định chờ đúng 5 giờ sẽ vào, nhưng chú Tám đã thấy tôi và ra hiệu bảo tôi vào. Thấy chú Tám có khách, tôi định lui ra, nhưng chú giữ lại và giới thiệu chú Đ công tác ở Văn phòng Trung ương, chú Tám cũng giới thiệu tôi với chú Đ. Chờ uống nước xong, chú Tám nói: “Năm nay, nhân dịp Tết, Bác Hồ muốn gặp đại diện cán bộ, bộ đội, thiếu nhi và đồng bào tập kết để thăm hỏi, chúc Tết. Riêng học sinh miền Nam, các chú chọn cháu đại diện gặp Bác. Đây là một vinh dự lớn mà nhiều người kể cả chú từng mơ ước nhưng chưa được gặp. Cháu phải cố gắng hơn để không phụ lòng

của Bác, của đồng bào miền Nam và các cháu học sinh miền Nam tập kết”. Chú Tám còn dặn dò thêm một số điều nữa, nhưng tôi không còn bình tĩnh để nghe. Tim tôi đập mạnh, người tôi run lên, nước mắt cứ trào ra lăn xuống má. Tôi muốn nhào qua ôm chú Tám để chia sẻ niềm vui quá lớn này.

Đúng 6 giờ, chú Đ đưa tôi ra chiếc xe ô tô màu trắng chờ sẵn. Chú Đ mở cửa sau cho tôi ngồi, còn chú ngồi ghế trước. Chú Tám và một số cô chú ở Khu Giáo dục vẫy tay chào tôi, xe từ từ ra khỏi cổng. Trời Hà Nội mùa đông mới 6 giờ đã tối, đèn đường bật sáng, tôi nhìn ra phố nhưng đầu cứ nghĩ miên man. “Phải đi đứng thế nào? Nói gì với Bác? Tôi sẽ vòng tay cúi đầu chào Bác theo kiểu chào của trẻ em Nam Bộ”. Bỗng tôi chợt nhớ miền Nam, nhớ má và các em đang sống dưới chế độ Mỹ - nguy. Gia đình tôi có 14 anh, chị em. Cha và 3 anh trai đã bị giặc Pháp giết hại. Trong kháng chiến chống Mỹ 2 anh nữa hy sinh, tôi và người anh thứ mười đi tập kết. Nhà bị giặc Pháp đốt, trâu bò bị chúng bắt, ruộng bỏ hoang. Má tôi đã gần 60 tuổi, phải vất vả tần tảo nuôi con. Má là người phụ nữ chịu quá nhiều cực khổ. Hoà bình lập lại chưa nguôi nỗi đau mất chồng, mất con thì phải tiễn thêm hai đứa con ra Bắc. Tiễn chúng tôi xuống tàu má vừa vui, vừa buồn. Vui vì thấy anh em chúng tôi tiếp tục truyền thống cách mạng của gia đình.

Giá mà má biết được rằng lát nữa đây đưa con trai út của má sẽ được gặp Bác Hồ - Người đã cứu cả dân tộc, trong đó có gia đình mình thoát khỏi ách nô lệ. Vinh dự được gặp Bác Hồ lẽ ra phải là của má. Càng nghĩ, nước mắt tôi càng giàn giụa, chú Đ ngồi ghế trước quay đầu lại nhìn tôi với niềm vui chia sẻ.

Xe dừng lại trước bậc thềm của toà nhà cao lớn, xung quanh có nhiều cây cảnh, đèn sáng choang. Chú Đ nói đây là Phủ Chủ tịch, Bác Hồ thường tiếp khách nước ngoài ở nơi này.

Qua nhiều bậc thang chúng tôi đến phòng có đèn sáng nhất. Phòng rất rộng, xung quanh bốn bức tường toàn gương, nhìn hướng nào cũng thấy hình mình trong đó. Tôi đứng quan sát kỹ, phía trên có kê cái bục cao 30 cm, giống như sân khấu, trên bục có đặt một cái bàn và một cái ghế, phía dưới là các dãy ghế chạy dài đến cuối phòng. Tôi đoán chắc chắn Bác sẽ vào từ cánh cửa ở gần bục và sẽ ngồi tại chiếc ghế trên bục. Tôi chọn ngay chiếc ghế hàng đầu để có thể nhìn thẳng lên bàn, ngắm Bác thật kỹ. Tôi đang suy tính thì phía sau lưng tiếng hô vang lên: “Bác Hồ muôn năm!” và tiếng vỗ tay vang dội. Tôi quay đầu lại thì thấy mọi người đổ dồn về cánh cửa ở cuối phòng, tôi chạy xuống nhưng không tài nào chen vào được. Tôi đành đứng lại

với chú thương binh ở hàng ghế thứ hai. Các chú bảo vệ phải vất vả lắm mới đưa Bác nhích lên từng bước. Đến chỗ chú thương binh, Bác dừng lại, ôm chú thương binh và vỗ vỗ vào lưng chú. Tôi lấn sát vào Bác, hai tay nắm lấy tay Bác đưa lên miệng hôn. Bàn tay Bác đầy đặn, mềm mại, hồng hào, ấm áp. Bác xoa đầu tôi. Tôi hôm ấy tôi là người trẻ nhất trong số những người gặp Bác.

Ban tổ chức cho xe đưa tôi về tận trường tại làng Đa Sỹ (Hà Đông). Về đến nhà, mặc dù đã hơn 12 giờ khuya tôi vẫn đốt đèn dầu viết thư cho má. Tôi viết từng chi tiết toàn bộ từ đầu đến cuối cuộc gặp gỡ. Tôi phải dừng lại nhiều lần để lau nước mắt. Sau ngày giải phóng miền Nam tôi về mới biết lá thư đó không đến được nhà.

Hai ngày sau khi được gặp Bác Hồ, tôi đã báo cáo về buổi gặp Bác cho toàn trường nghe, các thầy, cô và anh em học sinh miền Nam rất phấn khởi. Sau bài nói chuyện của tôi, thầy Hiệu trưởng lên phát động đợt thi đua “Dạy tốt, học tốt theo lời dạy của Bác Hồ”.

Mặc dù sự kiện đã xảy ra gần nửa thế kỷ (47 năm) nhưng tôi cứ tưởng như mới ngày nào. Tôi vẫn nhớ kỹ từng lời nói, từng cử chỉ của Bác, bởi cuộc gặp mặt đó đã thấm sâu vào máu thịt, vào trái tim tôi, không thể nào quên!

Nguyễn Sô kẻ,
Nửa thế kỷ học sinh miền Nam trên đất Bắc (1954
- 2004), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2004.

BÁC HỒ THĂM VƯỜN HOA NGHÌN VIỆC TỐT

Sáng mùng một Tết Đinh Mùi (9-2-1967), Bác Hồ về Tam Sơn gặp mặt đại biểu các dân tộc Hà Bắc họp ở chùa Cẩm Ứng.

Xe Bác vừa tiến vào sân trường, Nguyễn Thế Hải, học sinh lớp 1 đang nô đùa cùng bạn, bỗng có tiếng reo: Bác Hồ! Bác Hồ!

- Bác Hồ về thăm quê hương nghìn việc tốt.

Cả đám thiếu nhi dừng chơi, xúm lại vây quanh xe Bác.

Đồng chí cán vụ từ trong xe bước ra nhắc nhở các em rồi mở cửa, mời Bác xuống.

Bác tươi cười nhìn các em rồi hỏi:

- Các cháu đang chơi Tết?

- Thưa Bác, vâng ạ!

- Thưa Bác, năm mới chúng cháu kính chúc Bác mạnh khỏe, sống lâu!...

Các em đua nhau nói những điều từ lâu mong được thưa với Bác, nhưng hồi hộp quá, nói không được nhiều...

Bác Hồ rất vui. Nghe các em nói xong, Bác

bảo:

- Các cháu làm nghìn việc tốt, có nhớ và làm theo những điều Bác dặn không?

Tất cả đều cười. Nhưng ai cũng vui vì Hải đã trả lời đúng.

Khi Bác cùng các đồng chí lãnh đạo bước lên chùa, Đội Thiếu nhi danh dự đã dâng hoa tặng Bác.

Bác nhận bó hoa từ tay Liên đội trưởng Nguyễn Toàn Thắng rồi trao cho đồng chí cần vụ.

Bác hỏi Thắng:

- Cháu học có giỏi không? Có được phần thưởng của Bác không?

- Thưa Bác có ạ. Cháu được nhận phần thưởng của Bác hai lần: Một lần một cuốn sổ, một lần hai quả cam.

- Cháu đã được phần thưởng của Bác, cháu phải giúp đỡ các bạn học thật giỏi, lao động thật giỏi... để nhiều người cùng được phần thưởng của Bác, thế mới tốt!

- Thưa Bác, vâng ạ!

Ai yêu các nhi đồng bằng Bác Hồ Chí Minh, Nxb. Văn hóa thông tin, Hà Nội, 2006.

TÂM LÒNG BÁC BAO DUNG TẤT CẢ

Bác Hồ yêu các cháu, hiểu các cháu, tin tưởng các cháu. Vì đó là tương lai của dân tộc. Đó là những mầm, những búp trên cành...

Tình yêu đó thâm đậm chất người.

Một sự tình cờ đầy ý nghĩa - sau ngày sinh của Bác Hồ là sắp đến ngày Quốc tế Thiếu nhi 1 - 6.

7 giờ ngày 27.

Bác gọi chị Thu Trà đến hỏi về tình hình một số cháu học sinh miền Nam nghịch ngợm, quấy phá mà Bác được nghe báo cáo. Việc đó là có thật. Nhưng Bác hỏi về khía cạnh khác. Các cô, các chú dạy dỗ thế nào? Bởi lúc ba má các cháu gửi ra ngoài Bắc thì các cháu đều ngoan và ba má các cháu đều tin tưởng ở hậu phương.

Bác nhắc phải chú ý đến việc các cháu thiếu tình cảm gia đình, phải tìm cách bù đắp.

Rồi Bác kết luận: Lỗi các cháu một phần thì lỗi của người lớn chúng ta là mười phần.

Quả nhiên, sau này đưa các cháu đến với sự chăm sóc của các gia đình cán bộ khác thì các cháu đỡ hẳn chuyện gây gỗ, nghịch ngợm. Phần Bác cũng nhận chăm sóc một cháu trai, hai cháu gái,

con đồng chí Nguyễn Hữu Thọ, Chủ tịch Mặt trận Dân tộc giải phóng miền Nam.

Bác luôn luôn coi trẻ em cũng là một nhân cách, một thực thể đáng tôn trọng, chứ không chỉ đáng yêu và đáng mến.

Nhớ hồi năm 1957, một hôm Bác hỏi tôi chuyện riêng tư:

- Chú Kỳ này. Có bao giờ chú đánh con không?

Tôi áp úng vì quả là lúc giận quá tôi cũng có đánh các cháu.

Không dám giấu Bác, tôi thú thật.

- Thưa Bác! Khi nóng giận cũng có lúc cháu đánh dọa vài roi ạ.

Bác vẫn không cao giọng, nhưng nghe thấy nghiêm khắc hơn.

- Thế là đã man đây, chú ạ.

Tôi suy ngẫm thấy rất đúng.

Bác nhìn nhận khuyết điểm, nhược điểm của con người một cách bình tĩnh như hiểu cái lẽ tự nhiên “bàn tay có ngón dài ngón ngắn vậy”. Tấm lòng Bác mở rộng, bao dung cho tất cả...

Bác không nói trẻ em hư, không nói con người hỏng, mà nhận xét có một số chậm tiến, có một số cụ thể có lúc nào đó, ở chỗ nào đó chưa tốt, chưa hay lắm. Cái chưa hay, chưa tốt ấy cần được uốn nắn một cách chân tình và kịp thời.

Vũ Kỳ kể,

Người suy nghĩ về tuổi trẻ chúng ta, Nxb. Thanh niên, Hà Nội, 1999.

BÁC HỒ ĐẾN VỚI CÁC CHÁU MỒ CÔI Ở TRẠI KIM ĐỒNG

Một sáng đẹp trời, Bác Hồ đến với các cháu mồ côi ở trại Kim Đồng. Ngay từ phút đặt chân đến cổng trại nhìn bờ rào giăng dây thép gai, trong mắt Bác hiện lên sự nhức nhối. Nói với các cán bộ phụ trách giọng Bác nhẹ nhàng, nhưng vô cùng thâm thía:

- Đây là nơi nuôi dạy các cháu mồ côi, được mang tên liệt sĩ Kim Đồng, sao các cô, các chú lại rào dây thép gai như một nhà tù thế này?

Chú Thuận thưa:

- Dạ thưa Bác, cơ ngơi của thời cũ để lại đây ạ...

Bác lắc đầu:

- Các cô, các chú phải tháo gỡ đám dây thép gai ngay. Chế độ cũ nhóm các cháu vào đây, nhưng chúng ta cần tiếp tục nuôi dạy vì tương lai của các cháu.

Bác đi vào từng phòng ở, phòng ăn, phòng học; nơi các cháu vui chơi. Bác khen: “Được cái gọn gàng, ngăn nắp, sạch sẽ, nhưng còn - Bác hỏi cán bộ phụ trách trại - còn thế nào, các cô, các chú

biết không?”.

Mọi người nhìn Bác, vừa xúc động vừa lúng túng. Rồi chú Thuận mạnh dạn đáp:

- Thưa Bác, các cháu ở còn chật chội ạ.

Bác Hồ mỉm cười:

- Chú nói mới đúng có một phần nhỏ thôi. Đối với các cháu mồ côi, điều lớn nhất là phải bù đắp tình thương. Các cháu đã không còn bố, mẹ thì các cô, các chú ở đây là bố, là mẹ của các cháu. Các cô, các chú nuôi, dạy các cháu phải đem cả tấm lòng làm mẹ, làm cha mà cư xử, mà săn sóc, mà dạy bảo. Bác thấy ở đây đối với các cháu, còn cái về “trại lính”, thiếu cái ấm cúng của gia đình. Dạy cho các cháu vào khuôn phép, sống có kỷ luật, trật tự là đúng. Nhưng không được để các cháu mất cái hồn nhiên, mất cái vui tươi, thoải mái. Đừng biến các cháu thành các “ông cụ non”. Các cô, các chú phải làm sao cho các cháu thấy trại Kim Đồng là gia đình của các cháu, đi xa các cháu nhớ, lúc ở nhà các cháu vui. Được như vậy thì cần gì phải rào dây thép gai, phải canh phòng nghiêm ngặt với các cháu?

Bác lại hỏi:

- Những cháu kém có nhiều không?

- Thưa Bác, còn nhiều lắm ạ.

- Nhiều là bao nhiêu?

Đồng chí phụ trách hơi bối rối. Bác nói ngay:

- Quản lý các cháu thì cần biết cụ thể từng cháu một, biết chắc chắn cái dở, cái hay của mỗi

đưa. Có như vậy thì dạy mới có kết quả tốt.

Bác bảo chú Thuận đứng bên:

- Cho Bác gặp cháu nào kém nhất trại.

Em Quốc đứng khoanh tay trước mặt Bác, Bác cúi xuống vuốt ve nhẹ nhẹ tóc em. Bác hỏi:

- Tên cháu là gì?

- Thừa Bác, tên cháu là Quốc lủi ạ!

Bác nhìn em, ái ngại:

- Ai đặt cho cháu cái tên ấy?

- Dạ thưa, các bạn gọi cháu thế ạ.

- Vì sao các bạn lại gọi cháu là Quốc lủi?

- Thừa Bác... cháu... cháu hay trốn trại. Cháu chui qua hàng rào, lủi vào các ngõ phố ạ.

- Sao cháu không chịu ở trong trại mà lại trốn ra bên ngoài?

- Thừa Bác... ở trong trại khổ cực lắm ạ.

- Khổ cực như thế nào?

- Dạ... chúng cháu bị gò bó đủ thứ ạ.

- Cháu nói rõ sự gò bó cho Bác nghe nào?

- Thừa Bác...

Quốc nhìn Bác Hồ mà nước mắt trào ra, nghẹn ngào không nói nên lời. Bác xoa đầu em, Bác đã hiểu thấu tất cả, dù em chưa nói ra được những điều muốn thưa với Bác, Bác khuyên Quốc: “Từ nay cháu phải phấn đấu bỏ cái tên “lủi”, giữ lại cái tên Quốc...”. Nước mắt càng giàn giụa trên hai má Quốc.

Bác Hồ cầm tay em Quốc đi ra chỗ cả trại đang tập hợp đón đợi Bác. Bác thân mật kể cho các em

nghe một số gương tốt của thiếu nhi trong kháng chiến chống Pháp, gương tốt của thiếu nhi ở Liên Xô và các nước bạn. Các em đã không cảm được nước mắt khi nghe Bác kể về thời niên thiếu của Bác đã từng thêm một cái đồ chơi, ước ao một bộ quần áo mới để mặc Tết. Bác cũng đã mồ côi mẹ từ năm lên chín, lên mười. Bác đã phải bế em trèo treo bên hông đi xin sữa cho em sau ngày mẹ qua đời.

Bác căn dặn các em như ông dặn cháu:

- Các cháu phải vâng lời các cô, các chú phụ trách. Thiếu nhi thì phải ngoan, phải thật thà, lễ phép với người lớn, kính trọng người già, giúp đỡ người tàn tật yếu đau. Các cháu ở trong tập thể với nhau càng phải thương yêu nhau như anh, chị em ruột thịt. Và phải dũng cảm sửa chữa những khuyết điểm, những thói hư, tật xấu để lớn lên làm người chủ của đất nước, đừng để mình là cái gánh nặng của xã hội...

Rồi Bác hỏi:

- Các cháu có hứa làm được điều Bác căn dặn không nào?

Một tiếng “có” vang lên, đều khắp và sôi nổi. Bác còn dặn thêm các em là noi gương dũng cảm của liệt sĩ Kim Đồng trong học tập và rèn luyện, em nào đạt kết quả tốt, được ban phụ trách báo lên Bác. Bác sẽ gửi phần thưởng. Và Bác thân mật hẹn: “Nếu cả trại cùng tiến bộ vượt bậc, Bác sẽ còn về thăm các cháu nhiều lần nữa”.

Ngày hôm ấy, Bác đã để lại rất nhiều quà để chia cho các em. Nhận phần quà của Bác cho, nhiều em đã không ăn, cất làm kỷ niệm.

Từ hôm đó, trong từng đôi mắt của các em, ngời lên niềm vui nhận quà Bác. Em Quốc không lui ra ngoài trại nữa mà luôn tự như mình phải cố gắng phấn đấu trở thành cháu ngoan để tiếp tục được nhận quà của Bác.

Hoa râm bụt, Nxb. Thanh niên, Hà Nội, 1999.

NHỮNG KHÁCH "ĐẶC BIỆT" CỦA BÁC HỒ

Vào một buổi sáng mùa thu năm 1990, trong đoàn người kéo dài vô tận vào thăm nhà sàn, nơi Bác Hồ kính yêu đã từng sống và làm việc, có hai cha con người Pháp. Người phụ nữ ngoài 50 tuổi, gương mặt sáng, nụ cười tươi tắn, dáng người mảnh mai, đi bên người cha có gương mặt đôn hậu, chất phác. Đó là hai cha con ông Ôbrắc, một gia đình người Pháp có nhiều kỷ niệm sâu sắc với Bác Hồ. Người phụ nữ mảnh mai kia là Êlidabét, người con gái đỡ đầu của Bác Hồ. Đi cùng với dòng người ngắm nhìn vườn cây, ao cá, dùng chân hời lâu bên nhà sàn, ông Ôbrắc bảo với con gái mình:

- Đây là toàn bộ gia tài của người cha đỡ đầu của con đó, con có hiểu không?

Những giọt lệ lăn trên má chị. Chẳng lẽ Bác Hồ - người cha đỡ đầu của chị không có một cái gì khác ngoài căn nhà sàn đã đi vào huyền thoại về lối sống trong sáng, giản dị, vườn cây, ao cá và thiên nhiên xanh ngắt quanh mình. Điều khó tin nhưng có thật. Mới đó mà đã 54 năm trôi. Biết

bao kỷ niệm về Bác Hồ kính yêu không bao giờ phai mờ, nhạt nhòa trong ký ức của mỗi thành viên trong gia đình chị. Nhìn những em bé như bầy chim non vào Lăng viếng Người, chị càng hiểu sâu sắc câu nói không chỉ ở Việt Nam, mà ở khắp mọi nơi trên trái đất, ai ai cũng thuộc: *Ai yêu nhi đồng bằng Bác Hồ Chí Minh.*

... Ngày ấy, khi chị mới ra đời trong một nhà hộ sinh ở một làng thuộc ngoại ô Pari. Lúc bấy giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đang có mặt trên đất Pháp với tư cách là một thượng khách của Chính phủ Pháp. Báo chí xuất bản ở Thủ đô Pari hoa lệ đều trang trọng in trên đầu trang nhất bức chân dung của Bác Hồ với những hàng tit lớn trang trọng.

Hội nghị Phôngtennoblô đang họp, Bác Hồ là thượng khách, tâm trí Người luôn hướng tới việc giành lại nền hoà bình, độc lập cho dân tộc, vấn đề Nam Bộ "là máu thịt của Việt Nam". Ở trong toà lâu đài sang trọng, Bác Hồ cảm thấy không thoải mái vì không có vườn cây, thiếu hoa lá, thiên nhiên. Khi ông Ôbrắc đề nghị Bác đến ở tại ngôi nhà cổ kính của ông ở ngoại ô Pari, Bác Hồ đã nhận lời dọn đến ở 6 tuần lễ.

Nơi đây cứ chiều chiều sau giờ hội đàm, gặp gỡ với các chính khách, Bác Hồ thường dắt cháu Giăng Pie, 7 tuổi, con trai đầu lòng của ông bà

Ôbrắc chủ nhà, đi dạo chơi khắp làng, thăm hỏi đời sống của bà con lao động, nói chuyện với ông lão trồng hoa, vui đùa với các em bé vùng ngoại ô. Có buổi trưa, ông Ôbrắc còn thấy Bác Hồ đang cùng con trai ông, Giăng Pie nghỉ trưa thanh thản trên bãi cỏ trong vườn.

Chính trong dịp này, vào ngày 15 tháng 8 năm 1946, gia đình ông Ôbrắc đón một tin vui mới: cô con gái út vừa chào đời. Được tin này, Bác Hồ ngồi trên xe có hộ tống đến tận nhà hộ sinh chúc mừng bà Ôbrắc và cháu bé mới sinh. Bác Hồ đặt tên cho cháu bé là Babét và nhận cháu làm con gái đỡ đầu của Người.

Từ ngày xa Pari, xa vùng ngoại vi Pari trở về nước, dù bận trăm công ngàn việc, lãnh đạo nhân dân Việt Nam trong công cuộc trường kỳ kháng chiến và những năm hoà bình ở miền Bắc cũng như cuộc đấu tranh chống Mỹ giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước, Bác Hồ vẫn luôn dành tình cảm của mình cho con gái đỡ đầu Babét. Tháng 6 năm 1967, ông Ôbrắc được Hội đồng các nhà bác học thế giới họp ở Pari nhờ chuyển đến Chủ tịch Hồ Chí Minh một bức thông điệp. Gặp lại ông Ôbrắc giữa những ngày Hà Nội đang chiến đấu chống chiến tranh phá hoại bằng không quân của đế quốc Mỹ, Bác Hồ rất vui và không quên hỏi thăm về người con gái đỡ đầu Babét của

mình. Ông Ôbrắc chuyển cho Người món quà mà chị Babét nhờ gửi đến cha đỡ đầu: một chiếc hộp vuông bên trong đựng một quả trứng được làm từ thứ đá quý. Theo chị cho biết thì "quả trứng đó là biểu hiện của sự sống, tương lai và hoàn hảo. Cha đỡ đầu của chị là hiện thân của những điều đó". Khi chia tay, Bác Hồ gửi một tấm lụa nhờ ông Ôbrắc chuyển cho "con gái đỡ đầu của tôi để cháu may áo cưới".

Hàng năm, chị Babét vẫn gửi thư đều cho Bác Hồ. Ngày Bác qua đời, cũng như toàn thể nhân dân Việt Nam và nhân loại yêu chuộng hoà bình, cả gia đình ông Ôbrắc vô cùng thương tiếc Người. Bao nhiêu kỷ niệm, những món quà Bác gửi cho chị Babét vẫn còn đó: bức ảnh nhỏ của Người, các con vật dễ thương bằng ngà, bằng sứ, tấm lụa Bác gửi để chị may áo cưới... vẫn còn đây. Và lần này, chị được sang thăm đất nước, thăm nơi ở, nơi làm việc của người cha "đỡ đầu về tinh thần" của mình...

Khi được nghe thuyết minh, rằng hàng ghế xi măng trên lát ván gỗ và bể cá vàng là nơi Bác Hồ thường dùng để tiếp các khách tí hon, "khách đặc biệt" của mình, chị Babét nước mắt tuôn trào. Chị lặng lẽ ngồi xuống tám ghế, mắt nhìn những con cá vàng tung tăng bơi lội trong bể, thả lỏng mình trong những hoài niệm không bao giờ quên

về Người. Tình thương bao la của Bác vẫn dành cho tất cả mọi người, đặc biệt nhất vẫn là các em nhỏ "như búp trên cành". Chị Babét cũng là một trong những "cháu bé" ngày nào đã được sưởi ấm bằng "muôn vàn tình thương yêu của Bác".

Kể chuyện Bác Hồ, Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 2003.

ĐỐI THỦ ĐÁNG YÊU

Ngày 7 tháng 2 năm 1958, hơn 3.000 em thiếu nhi Ấn Độ đồng diễn chào mừng Bác Hồ. Các em hô vang sôi nổi "Cha, Cha Hồ!" (Bác Hồ). Thủ tướng Nêru ngồi cạnh Bác sung sướng nói vui:

- Ngài là đối thủ đáng yêu của tôi, vì được các em gọi là Bác.

Ở Ấn Độ, các em thiếu nhi chỉ gọi Thủ tướng là Bác Nêru, và Bác Hồ là người thứ hai được các em gọi là Bác.

Không khí hôm đó vui như ngày hội. Các em ùa lên tặng hoa, có em tặng Bác Hồ hai cái kẹo. Có em mù cả hai mắt được Bác ẵm lên sờ râu, sờ má Bác, rồi ôm chặt lấy Bác một cách âu yếm. Trước tình cảm đó ai cũng cảm động.

Báo Nhân dân chủ nhật, số 40, ngày 12-11-1989.

BÁC HỒ BÓN KEM CHO CHÁU BÉ NAM TƯ

Ở Nam Tư, ngay từ buổi chiều mới đến, các vị lãnh đạo ở đây hướng dẫn Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm Thủ đô. Ghé vào thăm một cửa hàng giải khát đang đông khách, Bác thấy một cháu bé ngồi trước cốc kem.

Bác Hồ lại gần, thân mật cầm chiếc thìa xúc kem bón cho cháu nhỏ.

Sáng hôm sau, các báo ở Bêôgrát đều đăng trang trọng ở trang nhất bức ảnh Bác Hồ bón kem cho cháu bé Nam Tư, hiền từ, âu yếm như một người ông.

*Chủ tịch Hồ Chí Minh sứ giả của tình hữu nghị,
Báo Nhân dân, số ra ngày 5-5-1990.*

QUÀ CỦA BÁC HỒ TẶNG CHÁU

Ngày Tết dương lịch năm 1960, mọi người lên Phủ Chủ tịch để chúc tết Bác Hồ. Các cơ quan, đoàn thể trong nước, đoàn ngoại giao và Ủy ban quốc tế đều đến đông đủ.

Vẫn trong bộ kaki giản dị, với phong thái ung dung, chủ động, Bác đáp lễ vui vẻ và nói lời chúc mừng.

... Sau tiệc ngọt, Bác cầm lấy một quả táo cùng một túi kẹo đứng lên...

Bác đi đến chỗ ông Đại sứ Ấn Độ và hỏi:

- Ngài đại sứ có đưa phu nhân sang đây không?

Vị đại sứ râu hùm, hàm én, lẫm liệt oai phong là vậy mà lúc ấy, vì vô cùng xúc động trước vinh dự bất ngờ, bỗng lộ vẻ lúng túng, ấp úng đáp:

- Thưa Chủ tịch... cảm ơn Chủ tịch... Tôi chỉ đưa theo sang đây cháu trai chín tuổi.

- Thế thì - Bác Hồ nói: Tôi gửi ông mang về cho cháu quả táo này và gửi cháu những cái hôn.

Mọi người đều xúc động và vô cùng cảm phục một cử chỉ vừa thân mật, tự nhiên của Hồ Chủ

tịch.

Rồi quay lại phía khách nước ngoài, Bác nói:

- Tết nhất, ở nhà các vị chẳng thiếu thứ gì. Nhưng xin các vị hãy cầm lấy chút hoa quả ở trên bàn và mang về gọi là quà của Bác Hồ tặng các cháu ở nhà.

Cả phòng khách ồn ào nhộn nhịp hẳn lên. Khách nước ngoài, khách trong nước ùa đến bàn tiệc cầm lấy lê, táo, bánh kẹo, nét mặt hớn hởi.

Quả táo Bác Hồ, Báo Nhân dân chủ nhật, số 30, ngày 3-9-1989.

NGƯỜI ĐỘI VIÊN DANH DỰ CỦA ĐỘI THIẾU NIÊN TIỀN PHONG LÊNIN LIÊN XÔ

Năm 1962, đồng chí Hồ Trúc (Bí thư - Trưởng ban thiếu nhi Trung ương đoàn) dẫn đầu Đoàn cán bộ phụ trách Đội Thiếu niên Tiền phong Việt Nam sang tham quan Liên Xô.

Một lần, đoàn rất xúc động được đến dự buổi kết nạp đội viên danh dự của Đội Thiếu niên Tiền phong Lênin Liên Xô.

Bước vào buổi lễ, sau phần nghi thức trang nghiêm, một em trong Ban chỉ huy liên đội long trọng đọc quyết định của Đội kết nạp đồng chí Hồ Chí Minh làm đội viên danh dự của Đội Thiếu niên Tiền phong Lênin Liên Xô. (Theo truyền thống, Đội Thiếu niên Tiền phong Lênin Liên Xô thường kết nạp những nhân vật tiêu biểu trên các lĩnh vực hoạt động làm đội viên danh dự của đội như khi đồng chí Iura Gagarin bay vào vũ trụ, Đội Thiếu niên Tiền phong Lênin Liên Xô đã kết nạp anh làm đội viên danh dự của Đội).

Bản quyết định kết nạp đội viên cùng khăn quàng đỏ, huy hiệu Đội được đặt trong một hộp

kính trao cho Đoàn đại biểu phụ trách Đội Thiếu niên Tiền phong Việt Nam, nhờ chuyển đến Bác Hồ kính yêu. Đồng chí Hồ Trúc thay mặt Đoàn tiếp nhận và đã nhờ Sứ quán ta ở Liên Xô chuyển ngay về nước báo cáo với Bác Hồ.

Ngày 12 tháng 8 năm 1962, Bác Hồ đã gửi thư cho đội viên Thiếu niên Tiền phong Lênin Liên Xô theo địa chỉ trên. Trong thư có đoạn viết:

"Bác cảm ơn những món quà quý báu: lá cờ, khăn quàng và huy hiệu của các cháu.

Bác đã nhân danh các cháu chuyển cho một đội thiếu nhi khá nhất ở Hà Nội.

Bác rất vui lòng nhận là "Đội viên danh dự" của Đội các cháu".

Kể chuyện Bác Hồ, Nxb. Giáo dục, Hà Nội, 2003.

MỘT CUỘC ĐỐI THOẠI SINH ĐỘNG

Một lần, thăm trại thiếu nhi Tiệp Khắc gần Praha, Bác Hồ đã có một cuộc đối thoại sinh động với các cháu:

- Các cháu thân mến! Các cháu có biết Bác là ai không?

- Ano (có ạ). Strycek Hồ! (Bác Hồ). Các cháu ríu rít trả lời.

- Bác từ nước nào đến?

- Việt Nam! Tất cả đồng thanh nói to.

- Các cháu có yêu học tập không?

- Ano!

- Có yêu lao động không?

- Ano!

- Bác Hồ rất yêu các cháu. Các cháu có yêu Bác Hồ không?

- Ano! Nhiều cháu chen nhau xin được hôn Bác. Bác cười đôn hậu nói vui:

- Bác Hồ gầy, các cháu hôn Bác nhiều quá, Bác sẽ gầy hơn. Các cháu hãy cử đại biểu đến hôn Bác vậy.

Tất cả cười ngặt nghẽo.

*Chủ tịch Hồ Chí Minh sử giả cho tình hữu nghị,
Báo Nhân dân, số ra ngày 5-5-1990.*

MỤC LỤC

- Lời Nhà xuất bản	Trang 5
PHẦN I	
NHỮNG BỨC THƯ CỦA BÁC HỒ GỬI THIẾU NIÊN, NHI ĐỒNG	7
Năm 1945	
□ Thư gửi thiếu nhi Việt Nam đêm Trung thu đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa	9 11
□ Thư gửi các học sinh	14
□ Thư gửi báo <i>Thiếu sinh</i>	
Năm 1946	
□ Gửi thanh niên và nhi đồng toàn quốc nhân dịp Tết sắp đến	15 17
□ Thư gửi các cháu thiếu nhi	
Năm 1947	18
□ Gửi các cháu nhi đồng cả nước	
□ Thư gửi nhi đồng toàn quốc nhân dịp kỷ niệm Cách mạng Tháng Tám	20
Năm 1948	22
□ Thư khen cháu Đặng Phúc Hải	24
□ Thư gửi nhi đồng Yên Bái	25
□ Thư gửi Trại Nhi đồng nghệ thuật I	26

□ Thư gửi nam nữ thanh niên và nhi đồng Nam Bộ	27
Năm 1949	
□ Thư chúc Tết các cháu nhi đồng toàn quốc	29 30
□ Thư gửi các cháu nhi đồng Đội Thanh Bình (Tổ YS - 65)	32 34
□ Thư gửi các cháu nhi đồng	
□ Thư gửi các cháu nhi đồng nhân dịp Tết Trung thu	36 38
□ Thư gửi Hội nghị cán bộ phụ trách nhi đồng	40
Năm 1950	
□ Thư gửi thiếu nhi toàn quốc nhân ngày 1-6-1950	41 43
□ Thư gửi nhi đồng toàn quốc dịp Tết Trung thu	44
Năm 1951	47
□ Thư gửi học sinh Trường Việt Bắc	
□ Thư gửi nhi đồng toàn quốc nhân ngày Quốc tế Thiếu nhi	50
□ Thư gửi cháu Nguyễn Thị Lương	
□ Thư Trung thu gửi các cháu nhi đồng	51
Năm 1952	52
□ Thư Trung thu	
Năm 1953	
□ Thư gửi nhi đồng trong nước và ngoài nước nhân ngày 1-6	53
Năm 1954	56
□ Thư gửi nhi đồng toàn quốc nhân	58

ngày 1-6-1954	
☐ Thư gửi nhi đồng nhân dịp Trung thu	60
Năm 1955	
☐ Thư gửi các cháu và các cán bộ các trường miền Nam	62
☐ Thư gửi các cháu lưu học sinh Việt Nam học ở Mátxcơva	63
☐ Gửi các em học sinh	
☐ Thư gửi giáo viên, học sinh, cán bộ thanh niên và nhi đồng	64
Năm 1956	66
☐ Thư gửi thiếu nhi nhân dịp Tết Trung thu	
Năm 1957	
☐ Thư gửi các cháu nhi đồng nhân dịp Tết Trung thu	67
Năm 1961	
☐ Thư gửi thiếu niên, nhi đồng toàn quốc nhân dịp kỷ niệm 20 năm ngày thành lập Đội Thiếu niên tiền phong	69
Năm 1967	73
☐ Thư gửi các cháu học sinh xã Nam Liên (Nghệ An)	74
Năm 1969	78
☐ Thư gửi các cháu thiếu niên Hợp tác xã Mãng non, thôn Phú Mẫn, xã Hàm Sơn, huyện Yên Phong (Bắc Ninh)	82
☐	84
	87
	89

PHẦN II	91
CHUYỆN KỂ BÁC HỒ VỚI THIẾU	94
NIÊN, NHI ĐỒNG	96
	98
☐ Một cái tết ở Pác Bó	100
☐ Người già nên để kẹo cho các cháu	102
☐ Bác giáo dục cháu Phương Văn Đan	104
☐ Ba giếng nước bên khe suối cạn	
☐ Bác Hồ với Trung thu độc lập đầu tiên	106
☐ Trại thiếu nhi mồ côi Nà Lom	108
☐ Chai mật ong, bát canh cua và hai bông hồng	110
☐ Kỷ niệm gặp Bác	113
☐ Hai lần gặp Bác	117
☐ “Ai yêu Bác Hồ Chí Minh...”	119
☐ Có phải cháu là Hiếu không?	125
☐ Một cuộc gặp gỡ bất ngờ	127
☐ Ba lần được gặp Bác Hồ	132
☐ Thường ngày Bác yêu trẻ con một cách kỳ lạ	134 136
☐ Dành cho các cháu	140
☐ Chiếc rế đa tròn	144
☐ Trong Đại hội Anh hùng chiến sĩ thi đua chống Mỹ, cứu nước	145 146
☐ Bác Hồ đến thăm gia đình cháu đó	
☐ Bác Hồ đến thăm lớp vỡ lòng đình Thạch Khối, Hàng Than	148 150
☐ Vinh dự được Bác Hồ quàng khăn đỏ	
☐ Nụ hôn của Bác	

- ☐ Nhớ mãi lần gặp Bác Hồ ở Nam Ninh,
Trung Quốc
- ☐ Bác Hồ ơi!
- ☐ Một kỷ niệm không thể nào quên
- ☐ Bác Hồ thăm vườn hoa nghìn việc tốt
- ☐ Tấm lòng Bác bao dung tất cả
- ☐ Bác Hồ đến với các cháu mồ côi ở trại
Kim Đồng
- ☐ Những khách “đặc biệt” của Bác Hồ
- ☐ Đối thủ đáng yêu
- ☐ Bác Hồ bón kem cho cháu bé Nam Tư
- ☐ Quà của Bác Hồ tặng cháu
- ☐ Người đội viên danh dự của Đội Thiếu
niên tiền phong Lênin Liên Xô
- ☐ Một cuộc đối thoại sinh động

Chịu trách nhiệm xuất bản
TS. NGUYỄN DUY HÙNG
Chịu trách nhiệm nội dung
TS. VŨ TRỌNG LÂM

Biên tập nội dung: NGUYỄN
HƯƠNG

Trình bày bìa: ĐƯỜNG HỒNG MAI

Chế bản vi tính: NGUYỄN THU THẢO

Sửa bản in: PHÒNG BIÊN TẬP KỸ
THUẬT

Đọc sách mẫu: NGUYỄN HƯƠNG

3K5H6
Mã số: CTQG-2012

In 700 cuốn, khổ 13 x 19 cm tại.....
Giấy đăng ký kế hoạch xuất bản số:.....
Quyết định xuất bản số:.....
In xong và nộp lưu chiểu tháng 1 - 2012.